

NOVA ET VETERA

ČÍSLO JEDENÁCTÉ / V LISTOPADU / L. P. 1914
V STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ.

MARIA JULIE JAHENNY

MARIA JULIE JAHENNY jest nejneodvycejší sug-
matisovaná poslední doby. Narodila se 12.
února 1850 ve Fraudais, vesničce farnosti Blainské
v jižním Lotrinsku.

Ve dvacátém létě dostalo se jí stigmat do rukou,
do nohou a do boku, později vystoupily jí kol čela
rány Trnové koruny a na levém rameni rána od kříže,
který na témž rameni nesl Náš Pán. V hrud' byl jí
zázračně vryt veliký kříž a dokola nápisy posvátných
slov. K těmto vždy živým bolestným ranám přibýly
ještě mnohé jiné rány z bičování, Křížové cesty a u-
mučení Páně, některé na vždy, některé na jistou dobu.
Každý pátek rány ožívují a krvácejí. Maria Julie po
všecka léta leží, a život její jest ustavičný zázrak,
neboť — ať to zní sebe neuvěřitelněji — Maria Julie
nejí, nepije a nespí. Jen tu a tam, po několika mě-
sících, ba po několika letech požije hlt vody nebo
potravy. Při tom však mimo hodiny agoníí ustavičně
jest čilá a ke všem vlídná. A jiný div nad všecky divy,
podoba Marie Julie, rysy její tváře se od její stig-
matisace nemění; ač již víc než šedesátiletá, stále
zůstává dívkou dvacetiletou, jak viděti i na její foto-
grafii z posledních let, kterou máme v rukou od
jejího přítele P. Alfreda Parenta, apošt. missionáře.

Svoje stálá a vždy nová a nová muka přijímá
tato Žertva Ježíšova vždy dobrovolně od svého ne-
beského Ženicha, který ve svých častých zjeveních
nejednou jí dal na volbu, chce-li již vejíti do zaslí-

bené slávy nebo ještě dále trpěti za hříšníky. K mukám tělesným druží se neméně krutá muka duševní, a není asi v pekle jediné lsti, které by nebyl Satan užil, aby ji jak náleží zkusil a vytríbil. Za první pomocníky propůjčili se mu vlastní kněží její a biskup. Po trýznivých zkouškách, jimž byla neustále podrobována, aby v ní našli účinky moci ďáblovy, zbavena byla několik let svátostí. Posléze vyslána tam byla z Říma komisse s P. Semenenkem, konsultorem Sv. Officia, jež uznala a prohlásila, že v Marii Julii působí jen božské nadpřirozeno.

Okolí Marie Julie jest pořád jevištěm zázraků. Poznává každé věci, byla-li dotčena svatými Ostatky nebo byla-li na blízku Velebné Svátosti. Ve svých extasích bývá navštěvována Ježíšem, Nejsvětější Panou a Svatým Michaelem, jichž slova jasným hlasem zvolna opakuje, že možno je zapisovati.

Též vědě lékařské byla Maria Julie povinna splatiti dobrou dávku trpělivosti; její stav fysický a její rány byly dlouho vyšetřovány, zejména dr. Imbertem-Courbeyrem, který i když byl už zcela ujištěn, jak zákony vědecké jsou v ní zázračně překonány, vždy znovu bral na sebe tvářnost pochybovače. Týž napsal o ní dlouhou stať ve své knize „La Stigmatisation“, r. 1894., zaznamenal mnoho jejích extasí a prorocství a shromáždil látku na sepsání jejího života.

Maria Julie oznámila, že v den jejího skonání a pohřbu ukáže se mnoho zázraků v jejím okolí i po celé Francii. Žije-li ještě v této chvíli, nevíme. Nebyla snad právě nedávno posléze povolána svým Ženichem k věčnému zasnoubení v Ráji, aby již nebyl jejími prosbami a obětmi zdržován a udeřiti mohl na provinilou Francii a celou Evropu bičí své pomsty?

Zde několik extasí Marie Julie, jež otisknuty byly r. 1905 v revui „Diex el volt“.

19. září 1877.

Svatý Michael pravil Marii Julii: „Než vzkvete zase pokoj na zemi, dlužno, by veliké pokání obměkčilo hněv Boží.

„Pán sám hodlá vykonávati svoji Spravedlnost. Jenom jemu přísluší trestati, ale trestaje očistí zemi a její lid.

„Nebude šetřiti ničeho, vzdělá zemi pro novou setbu. To ty, drahá Francie, Francie, tak drahá Ježíši a Marii, jeho neposkvrněné Matce, chopíš se zbraní, abys hájila sama sebe proti zlu a proti peklu, Nejsvětější Srdce tebe volá; neváhej a dej se Ježíši. Mužové víry, připravte svoje srdce a svoje ruce, až půjdete hájit svaté Církve a její velebné Hlavy. A vy, sluhové Církve Svaté, kteří nosíte zbraně modlitby, užívejte této mocné a hrozně zbraně. V Nebi vše se pořádá; zápas země nedá už na sebe čekatí.

„Peklo naposledy se pozdvihne proti lidu Božímu, ale to bude konec; Francie nabude zase své slávy. Nyní se vzdám, bych připravil přátele Ježíšovy. Až se vrátím, budu oděn svou zbrojí a budu s ní procházeti Francií a svět.

„Vidím Svatou Pannu, jak od dlouhé doby pláče; ale ode dneška nelze jí potěšiti, poněvadž žádaná a hrozná hodina co nevidět udeří a poněvadž drahá Francie, prvorozená Dcera Církve jest ve smutku. Dobrotivá ta Matka pláče nad smrtí hříšníkův, kteří nechtějí znáti jejího božského Syna a kteří umrou, nenabyvše znovu milosti. Pláče nad bolestmi, jež budou trpěti její dítky, jež zůstanou na živu, a nad bolestmi těch, kteří dají svou krev za Církev Svatou a za její Hlavu. Já budu za těchto strašlivých bojův též bojovati za Církev Svatou, budu chrániti sluhův Božích, budu hájiti jejich Hlavy, nejvyššího Velekněze. Podám všem srdcím francouzským Kříž a řeknu: tímto Znaméním zvítězíte. Podám jim též korouhev Nejsvětějšího Srdce, která se bude stkvíti všude a která má vzkřísiti Francii. Tyto dvě pobožnosti, Kříž a Nejsvětější Srdce jsou spolu spojeny a jsou na ději Francie.“

29. září 1885.

Náš Pán pravil: „Ó moji věrní služebníci a služebnice, vidím, jak se vám již již řinou slzy z očí; nic se nebojte, pojdte

a hledejte úkrytu pod praporem mého Kříže a pod slastnou korouhví mého Nejsvětějšího Srdce. Všichni bezbožníci pozdvihují hlasu proti mé sladké moci; a Církev v slzách volá po modlitbách svých věrných dítek, by ji potěšily. Vše strojí zběsile spiknutí, by zničilo víru. Její Kříž bude co nevidět povalen, její posvátný oltář zmizí úplně.

Ó můj lide Věrný, budu vás chrániti.“

Svatý Michael pravil:

„Chopte se, lide věrný, korouhve Ježíšovy, kráčejte v mých šlépějích. Jdu první přes města a krajiny. Nebojte se zbraní tyranův pekel. Jsem s vámi, co jste živi na této zemi zápasu. Nepřátelé Páně dobudou co nevidět zločinného vítězství, ale za krátko půjdu s vámi po jejich mrtvolách, obrácených v prach pod ohněm mstitelem, pod hromem Boha pomst.“

Marie Julie pravila:

„Až bude země napájena krví, božský Kříž bude naším útočištěm, naší srdnatostí a naší podporou ze srdcervoucí potopy krve spravedlivých i krve hříšných; neboť vše bude pomíšeno.“

Svatý Michael pravil: „Peklo bude co nevidět triumfovati, a spravedliví budou

obětmi jistého bohopustého lidu. Země a peklo budou jediným hnojištěm nepravosti. Peklo řve zděšením a hrůzou, a Satan ve svém výboji nám praví: moje jest vítězství! Dobyl jsem skoro celé Francie. Půjdu po její hlavě. Věrní služebníci a služebnice, služte dobře svému králi, svému otci, a v hodinu slávy budu zde, při vás, bych zdrtil peklo, jež s vámi bude sváděti tyto zápasy.“

Marie Julie pravila: „Svatý Archanděle! ano, hle, máme v rukou Kříž, jdeme společně v družině krále, jenž vzkřísí zemi, až skorem všecko zničí.“

25. února 1881.

Ježíš mi pravil: „Již dvakráte jsem prodloužil tvůj bolestný život.“ Toť pravda, Můj Ježíši, ale při pohledu na tvoji spravedlnost, která se vznášela nad zemí, prosila jsem tě, bych ještě směla trpěti.

„Chceš nyní přijíti do Nebe?“

Ó božský Spasiteli, toť příliš brzo, dopust, ať přejde tvoje spravedlnost.

„Proč, má žertvo, raději potom než nyní?“ Drahý Spasiteli, chci zůstaviti přátele svoje pod nebem jasným. Chci býti při nich,

až hřímající blesk tvé spravedlnosti zasáhne zemi. — „Moje žertvo, chceš ještě trpěti, bys zadržovala moji mocnou ruku, napřaženou, by prorazila klenbu Nebes?“ — Ano, můj Ježíši. — „Viz tyto zločiny, tuto blízkou budoucnost, v níž se mi dostane nejčernějších urážek.“

4. března 1881.

Ježíš mi pravil: „Moje žertvo, vidíš, že vše jest blízko. Osudná hodina co nevidět zahřmí nad Francií a ještě dále. Dobro a zlo budou spolu zápasiti. Zlo jednu chvíli zvítězí, ale ustoupí zase dobru. Svět bude všecek rozvrácen, neboť můj lid jest provinilý. Připravujte se k boji. Slíbil jsem, že tresty Nebe vyhubí pokolení bezbožné a zkažené. Chvilé ta přijde co nevidět. Zavru ústa bezbožných, zaskočím je svou spravedlností. Nemohu již snášeti zla; jsem jako v nějakém rybníce, ve kterém voda mne zachvacuje, jsem potopen. Nechám se ještě obměkčiti, ale až po zkáze a trestu, jež jsem slíbil. Ti, jichž ušetřím uprostřed popela, ti mě obměkčí. Ti budou slávou Francie. Provinilá Francie uvidí téci krev, její bolest bude hořká; ale budu k tomu necitelný.

Krev mučedníkův a krev bezbožných bude napájeti zemi. První bude volati: Milosrdenství, a druhá: Pomstu!“

4. ledna 1884.

Ježíš mi pravil s obličejem rozezleným: „Vše jsem učinil pro svůj lid, poslal jsem svoji Matku na zemi; pramálo jich uvěřilo jejímu slovu. Dal jsem všude slyšeti svůj hlas, vyvoluje si oběti, na nichž jsem konal divy a zázraky. Opovrhovali jimi a stíhali je. Já však povolám co nevidět k sobě tyto hromosvody a zničím vše na zemi. Bude položena do jakési rakve, z níž, očistě ji v její krvi, vzkřísím ji slavnou, jako jsem sám vyšel ze hrobu. Spuštění bude tak veliké a tresty tak strašlivé, že mnoho lidí bude schnouti hrůzou a budou mysliti, že se octli na konci světa.

„Přijdou tři dni fysických temnot. Po tři noci a dva dni bude bez ustání noc. Pouze hromničky dají světla za této děsné tmy. Jediná hromnička vystačí na tři dni. Ale v domech bezbožníkův a rouhačův nevydají žádného jasu. Po tyto tři dny temnot ďábli budou se zjevovati v nejohyznějších a nejděsnějších podobách. Budete slyšeti

v povětrí nejhroznější rouhání. Blesky pronikati budou do vašich příbytkův, ale neshasí světla těchto hromniček, ani vítr, ani bouře, ani zemětřesení nebudou s to, by je shasily.

„Mraky červené jako krev budou se honiti po Nebi, rachot hromu bude otrásati zemí, zhoubu věstící blesky budou brázdit oblaka, v době, kdy jich nikdy nevidati. Země bude zpřevracena až do základův. Moře vzduje řvoucí vlny, jež se rozlijí na pevninu. Krve poteče tolik, že lidé budou jí míti až po pás. Země se promění jakoby v ohromný hřbitov. Mrtvoly bezbožníkův i spravedlivých budou vystýlati zemí. Hlad bude veliký. Posléze vše bude jedna změt, a tři čtvrtiny lidí zahynou, krise přikvačí skoro náhle, tresty budou společny všem lidem a půjdou za sebou bez přerušení.“

Náš Pán pravil: „Když můj lid upadl ve lhostejnost, jal jsem se mu hroziti, a dnes si zasluhuje mé spravedlnosti. Přišel jsem na zemi, a lidé mne chtějí vyhnati, vzíti mi můj Svatostánek, chtějí povaliti můj Kříž, neuznávají mé moci.“

Ó Pane, ty se smiluješ! „Ano, smiluji se nad lidem dobrým, ale lid ostatní uvr-

hnu v propast. Země se otevře, a lid ten zmizí na vždycky.“

25. března 1895.

Svatá Panna pravila: „Drahé dítky, moje mateřské srdce jest čím dál tím bolestněji rozdíráno. Moje ubohé království francouzské stává se ústředím všech propastí zla, a na jeho záchranu kolik obětí, kolik prolité krve ...

Moje království bude za krátko rozděleno. Dítky Francie stanou se dítkami jiného království, byť by si i tvrdili, že zůstávají Francouzi.“

9. července 1895.

Svatý Michael pravil: „Moji vroucně milovaní věrní, srdnatost! ještě maličko a u-zříte, jak se odpoutává celé peklo, by vše rozvrátilo. Uzříte věci ohavné, znesvěcení hrozná. Lidská zloba ještě vzroste ve vzteku a špatnosti. Prvorozená dcera Církve bude rozdělena, v podíly roztrhána, zneuctěna, poskvrněna zločiny! Toť moje poslední slovo.“

Chvějící se hlas Extatické naplnil přítomné hrůzou.

„Vroucně milované dívky, utěšte se, v hodinu strašlivého zoufalství, pod ranou spravedlnosti uzří prvorozená Dcera Církve, jak povstávají v její prospěch ti, kteří byli jejími upřímnými přáteli. Bude zachráněna a bude zpívati *Te Deum* díky.“

19. května 1896.

„V době velmi krátké, v několika letech, tresty spravedlnosti Boží dolehnou na Francii. Uvidíte mnoho nákažlivých nemocí a náhlých smrtí. Země se otevře jako příšerná propast, z níž budou vycházeti hnilobné zápachy. Krev bude prolévána proudy.

„V některých velikých městech bude se jí choditi až po kolena. Ukáží se ďábelské divy v povětří, přátelé Páně ať se nechodí dívat na tyto divy Satanovy, jež budou ohlášením hněvu Božího a trestův.

„Přes polovici francouzského lidu zahyne; jenom stěží ho zůstane čtvrtina.

„Veliká rána ruky Boží nebude dlouhého trvání, ale bude tak hrozná, že mnoho lidí z ní pomře zděšením. Právě po této veliké Ráně přijde triumf Církve a Francie. Zprvu objeví se ten, jehož Francie bude považovati za záchrance.

Ale to nebude pravý záchrance, nebude to ten, který jest vyvolen a poslán Bohem a který bude z lilií.“

1. prosince 1896.

Náš Pán pravil: „Až uvidím život obětí v utrpení, moje ruka, jež žehná a jež bije, rozrazí oblohu a zjeví se zrakům mých spravedlivých, by je řídila jako tajemná hvězda do země odpočinutí. Potom tato ruka, ozbrojená střelami pomsty, po toliké trpělivosti a dobrotě, dotkne se země a rána ta bude velikou ranou mé spravedlnosti. O něco později, za krásných červánkův jednoho jitra plného naděje, vzejde záchrance, který bude požehnán, vyvolen mnou, by vrátil pokoj mým dětem vyhnancům. Bude dobrořečiti mému dílu; bude na pomoc mým úmyslům, bude přítelem Božím.

„Neučiní-li lidé, co jsou povinni učiniti, postavím se na jejich místo a vykonám svoje dílo bez lidí a přes vůli lidí.“

OTEC JULIUS MANCINELLI

Z TOVARYŠSTVA JEŽÍŠOVA.

Otec Julius Mancinelli narodil se r. 1537 z urozených rodičů v městě Macerata u Loretty v Italii. Ve věku dvaceti let opustil svět, jehož nesčetných nebezpečí a marností se lekal, a pln vroucí žádosti po dokonalosti a svatosti vstoupil do Tovaryšstva Ježíšova, v němž stkvěl se zbožností, moudrostí, vědou a horlivostí o spásu duší. Také vytrpěl nesmírných útrap na přčetných missiích, na nichž z poručení kázal Evangelium Ježíše Krista; i vidíme ho v tomto kazatelském úřadě v mnoha diecésích Italie, ve Slavonii, v Řecku, v Thrakii, v Cařihradě, ve Valachii, v Multansku, v Bosně, v Rusku, v Polsku, ve Slezsku, v Čechách, na Moravě, v Uhrách, v Rakousích, v Sardinii, na Majorce, na Minorce, ba až v Alžírsku.

Svémi ctnostmi, pokorou, chudobou, opovrhováním světem, spojením s Bohem v modlitbě byl ku podivu. By se Bohu za-

líbil, oddával se velikým strohostem, postil se do úmoru, nosil okovy s ostrými hroty, odíval se v žíni. Dáblu bylo dovoleno pokoušeti ho a kormoutiti tělesnými trýzněmi. Ale Náš Pán sám ráčil ho těšiti a v častých zjeveních s ním obcoval; i Svatá Panna, andělé a svatí též často zbožného missionáře navštěvovali.

Měl dar jazyků, rozeznávání duchů, moc vymítati ďábly a uzdravovati nemocné. Tajemství srdcí byla mu často zjevována, a taková byla účinnost jeho slova, že jednoho dne jediným kázáním obrátil osmnáct veřejných hříšnic k horlivé kajícínosti.

I dar předpovídání budoucích událostí a poznávání věcí skrytých a vzdálených byl mu uštědřen. Mnohé z jeho předpovědí se splnily. Posléze Bůh po mnoha zázracích, jimiž potvrdil svatost svého sluhy, povolal ho k sobě, dne 14. srpna 1618, u věku 81 let v Neapoli, kde jeho tělesná schránka veřejně se uctívá; toto město a mnohá jiná města Italská přičiňují se již o blahořečení svatého missionáře.

Všimněme si nyní toho, co mu bylo 11. července 1606 zjeveno o budoucnosti Anglie.

Přes třicet let Otec Mancinelli, puzen vnitřním vnuknutím a aniž ho kdo o to žádal, neustále doporučoval Našemu Pánu království Anglické, buď při Mši denně, buď za jiných duchovních cvičení. Několik dní před tímto datem jistý bratr Angličan, jménem Filip Beaumont, vybídl ho, by se modlil k božskému Mistru, aby mu ráčil zjeviti, co se stane s touto zemí; bratr Filip rád by byl totiž potěšil tím anglické katolíky. Otec se přiznal, že se neodvažuje žádati o tak velikou přízeň. Přece však konal po mnoho dní vroucí modlitby a prosil Všemohoucího, by mu dal poznati, zda taková žádost by přispěla k jeho větší slávě; a když poznal vnitřně, že Bůh jeho žádost schvaluje, snažně prosil Pána, by mu zjevil své úmysly.

Příští noci měl toto vidění: mládenec, v němž podle četných zjevení minulých poznal anděla s nebe, ukázal se mu všecek oděn v bílé roucho. Rozvinul mu před očima jakoby představení posledního soudu; země se trásla se všemi svými budovami, větrové zápasili s větry protivnými, strhovali lidi do svých hlučných bojů a vrhali jimi sem a tam, zatím co nebesa, zatažená temnotami, zmítala se vesměrným rozbouřením. Tehdy uzřel celý národ anglický v pohnutí; obyva-

telé padali třesouce se tváří na zemi, vzývající milosrdenství Boží a žádající odpuštění nespočetných hříchů, k nimž se přiznávali.

Slyšme teď, co znamená toto vidění dle svatého Jesuity.

Příčiněním bezbožných vlád a panovníků národ odpadl; i poznal Otec Mancinelli, že Anglie dožije se krutého pronásledování, jak náboženského, tak politického, ale že Bůh posléze ukojen, jednoho dne zvolí si toto království, by vykonalo veliké věci pro víru katolickou, hlavně proti Turkům a pohanům; božskou milostí hnutí Angličané se obrátí a zaslouží si podivu celého světa, a přijde doba, kdy národové budou jim blahopřáti pro veliké ty milosti a znamenité světce, jichž se zase dostane tomuto království.

Otec Julius Mancinelli napsal svoje prorocké vidění italsky. Z toho původního dokumentu bratr Filip Beaumont si je opsal, a jeho rukopis přeložen byl do latiny i angličiny. Proroctví toto věští hrozné bouře a zmatky, revoluce, boje a války, mnoho běd; a že bude třeba opravdu velikých zkoušek, by byl vyveden národ anglický ze svých po-blouzení, a by se obrátil k jednotě a pokání dob minulých.

FRANÇOIS PORCHÉ:

CHARLES PÉGUY
A „SEŠITY ČTRNÁCTIDENNÍ“

Založení *Sešitův Čtrnáctidenních* spadá do měsíce února 1900. A myslím, že nic nepřestřeluji, řeknu-li, že *Sešity* ony, jež od té doby nepřestaly pravidelně vycházeti, sestavují dnes neocenitelný soubor dokumentů o otázkách politických, morálních a estetických, jimiž se zabývali nejlepší duchové této doby, a zvláště duchové té generace, jež dospěla mužného věku na začátku tohoto století.

Nikterak tu nejde, abych pravdu řekl, o nějaké dílo kolektivní, podřízené zájmům nějaké věci, ve kterém by spolupracovníci poslouchali povelův nějakého společného programu, hesla nějaké strany.

Není žádné strany *Sešitův*, leda že by stačilo býti počestným, by se tvořila zvláštní tlupa.

Bylo naopak hned od počátku jednou z originalit založení, že žádný sešit nebyl revuí, nýbrž publikací nezávislou, příslušející plně svému autoru. Ještě nedávno psal Péguy:

Jest absolutním pravidlem od začátku sešitův, ba jest naším principem a základní stanovou, a myslím tím nejlepším z našeho důvodu bytí, že

autor jest svoboden ve svém sešitě, a že tu nejsem, než abych zajišťoval časnou správu této svobody.

A také díla nejrozličnější, ba někdy proti-
chůdná, vyšla z tohoto seskupení, a jsou mezi
nimi některá, jež potom vykonala ve světě
dosti pěknou cestu. Stačí mi citovati na při-
pomenutí jména několika autorův: Romana
Rollanda, Daniele Halévyho, bratří Thara-
udy, Suarèsa, Bendu, Schlumbergera, André
Spira a t. d.

Přece však nejsou *Sešity* pouhým vyda-
vatelstvem, jež nemá jiné zvláštnosti než vy-
dávati periodicky svazy.

Mezi všemi těmito spolupracovníky nebo
— lépe řečeno — těmito autory, původem,
kulturou, tužbami tak odlišnými, bylo, jest
dosud jisté důvěrné pouto, které je víže
všechny druha s druhem a je všechny k za-
kladateli díla.

Poutem tím jest naprostá intelektuelní
poctivost.

Sešity se zrodily nazítří aféry Dreyfusovy
z velitelské potřeby dobýti vítězství, ve všech
oborech myšlení, této pravdě, za niž se zrovna
dobojovalo v oboru spravedlnosti a práva.

Říkati to, co jest, a nic více; říkati to, co
se ví, a nic více — stihati lež ve všech jejích

podobách: lež politickou i lež literární, falešný esthetismus i demagogii — Nedati se zastaviti v této honbě žádným ohledem na kariéru, žádnou šetrností k osobám, žádným předsudkem té úcty, která jest trestuhodnou shovívavostí a spoluvinou — Konati dobře svoje řemeslo, přenést do práce intelektuální tu zálibu v dobrém díle, počestnost, úzkostlivost bývalých rukodělníkův — Zachítí znovu až od staveniště, kdyby toho bylo třeba, obnoviti, každý se své strany a přece všichni společně, svoje léta učení; jedni posílajíce z Finska nebo z Kišiněvu, nikoliv zprávy sensační, nýbrž informace přesné, authentické, jiní užívajíce týchž method poctivosti na problémy dne; posléze romancieři a básníci, snažíce se o umění nezištné, o formu prostší a prostší, která by se co nejblíže snoubila s životem, zase a vždycky o pravdu.

Taková jsou, zdá se mi, předsevzetí, jež nás spojovala kolem Péguyho, neřeknu jako kolem nějakého náčelníka (neboť nevymáhal od žádného z nás, aby se vzdal do jeho rukou), ale jako kolem velikého bratra. Pozdravovali jsme v něm — a dnes zase pozdravují v něm zde veřejně — nejstaršího, nejsilnějšího, nejlepšího z nás, nejhlouběji ozna-

čeného osudem. Bývali jsme vůči němu jako nováčci vůči vojínovi, který už byl v ohni, poslouchající tak nikoliv vnější hierarchie prýmkové, nýbrž vyšší hierarchie duchovní.

„Všecku tuto první čistotu založení *Sešitův*“ Péguy nám vypoví asi jednoho dne ve svých „Vyznáních“. Vylíčí ty čtvrtě schůzky v těsném přízemku ulice sorbonnské. Co tajné hrdosti v chudobě tohoto příbytku, v němž nebylo více než dvě židli! Jaká velikolepá nádhera pod tímto skrovným zevnějškem! Kolik přátelství na celý život se tam uzavřelo, v šerém světle, jež padalo z lampy p. Bourgeois (administrátora *Sešitův*)! Ale, běda, kolik také zrad se již připravovalo potměšile v tomto polostínu!

Nikdo nebyl více milován než Péguy, nikdo nebyl více nenáviděn.

Před dvanácti lety,¹ když vyšel první sešit první série, Cech intelektuální vzkřikl. Smáli se mezi sebou, vtipkovali, tropili si šašky. Bývali vždycky cechem výsměšným... Říkali: „No, první vyšel, ale druhého se už nikdo nedočká“. Lhali však.

Pokořováním a demaskováním těchto nepřátel *Sešitův* a s nimi falešných přátel, kteří jsou stokrát horší, stokrát nebezpečnější

1 Toto psal Péguy r. 1911.

(poněvadž operují v pohodlí a v bezpečí, pod záštitou naší důvěry), neúnavně, ale nikoliv beze smutku, zabýval se Péguy.

Dobře si uvědomuji, co jest nízkého ve vydvihování všech těchto nízkostí a nenávisti a závisti a neřádu a hanby... Neděje se to bez svírání srdce, bez úzkosti, bez újmy důvěry a vážnosti, bez pocitu snižování se ve vlastních očích, když se dáváme do řeči s těmito lidmi. Ale když několik ničemných šibeničníkův přijde veřejně tropit neplechy, jest věru třeba, aby se povolalo několik halapartníkův... Budu dělati všechna řemesla, kolik jich bude třeba. Zašpiní-li se ulice, udělám se zametačem ulic, aby nohy čisté, aby nohy švarné se neušpinily...

Hle tedy, jedna z tváří Péguyho a nikoliv z méně poutavých: Péguy polemista. Polemika Péguyho jest jakýmsi přímým prokouknutím člověka: za závojem idejí abstraktních bere na mušku a zasahuje samého člověka. Neboť jest velmi třeba dotýkati se osobností, jak se říká, by se přišlo na dno věci, až k tajným pružinám počínání a mínění. Hned s počátku vyhodí protivníka ze sedla epicky familierním tónem: „Jak mně, tak tobě, kamaráde!“ A čas od času štípe ho do tváře vtipy komičnosti... věru velmi hluboko štípené, jak jenom možno daleké ducha salonův, která se podobá zároveň komice po-

pulární,¹ nerozmyšlející se a dobrácké, i šibalství žákovu, učenému, broušenému, poněkud nemotornému šelmovství písařovu.

Odhaluje-li se duše, jak věřím, zvláště způsobem smíchu, duše tohoto zápasníka jest v hloubi beze zloby. Kdož necítí, když nádvka přijímá tón epopeový, že se povznesla nad nízkou zlomyslnost?

Polemika pro Péguyho jest formou lyrismu. Mávati metlou satiry, na to jest třeba jisté dobroty, a ne-li naivnosti ducha, alespoň nevyléčitelné naivnosti srdce. „Kdo hodně miluje, i metlou celuje“. A Péguy sám:

Nejsem nikterak nenávistný. Jsem snad nenávidějící, to jest zcela něco jiného, to jest zcela jiný hřích. Nenávidějící se nepodobá více nenávistnému, než pýcha a hněv se podobají závistí, než se podobají domýšlivosti a marnivosti. I ve hříchu jsou plemena.

Péguy byl vždycky tím velikým obrněncem, který bojuje s obličejem odkrytým. Ba mnohem více, řeklo by se, že tento pravý křesťan zakouší vprostřed boje jakoby návratu něžné lásky k svým nepřítelům. Pláče

¹ *Populární* nerozumím tu, jež probíhá ulicemi, nýbrž komiku zrozenou a živenou z lidu, jako nejlepší písně, a jak říkají grammatikové o jistých slovech, jedině krásných, že jsou tvoření populárního.

jich, pláče sebe samotného. Jest to bída, když se máme brániti protisvému bližnímu. Přece však nic „ufňukaného“ v tomto pláči, nic také, co by zastavovalo paži. Když se hlas tlumí a zastírá slzami, jsou to veliké slzy popuzené. Ale často míváme dojem, že by stačilo, aby protivník řekl slovo, bral jistý zřetel, a že by nastala shoda, že by se objímalo. A když posléze zasadí nějakou zuřivou ránu, která toho nerozumu potře, tehdy Péguy ho pozoruje, a připínaje k pasu svůj strašlivý palcát, řekne: „Jdi, nechci tě“.

Tyto úvahy a několik vět z Péguyho, jež jsem citoval, kreslí již první náčrtek jeho osobnosti nebo alespoň jeho prvního obalu, poněkud nevlídného a drsného. Ano, jest u tohoto muže něco ze starého bručivého gardisty, nebo spíše ze svatého Mikuláše, který jednou rukou mrská špatné hochy, druhou naděluje moudrým dětem krásné obrázky, poesie zároveň populární i posvátné. Ale ponechám Péguymu, by dokončil tu podobiznu.

Nebylo souzeno, aby dobyli na dlouho pro buržoasní svět svého nehodného syna předkové s novou pořádnou, lidé sukovatí jako vinné kéře, stočení jako úponky révové, jemní jako letorosty a kteří, jako ty letorosty, se vrátili v prach. A ženy s pracími písty, stohy prádla hodně nadmutého vozící na radvancích, ženy, jež máchaly u řeky...

Marně se přičiňuji, marně jsem se bránil, vše svorně činí ze mne sedláka, nikoliv od Dunaje, což by ještě bylo literární, ale prostě z údolí loirského, nějakého vinaře s pobřeží a písčin loirských... Nikdy jsem se neuměl posadit do lenošky, nikoliv že bych se bál chlípností, ale poněvadž neumím. Jsem v ní všecek ztuhlý. Čeho potřebuji, toť židle nebo dobrá stolička... Budu starý zlomenec, starý shrbenec, starý sukovatec. Budu starý stočenec... Budu starý přeraženec, starý zkroucenec, starý zhmožděnc, starý zkřivenec, všechny rýmy (lidové) na *ec*¹, vyjma dva (nebo tři), z nichž jedním jest, že jistě nebudu starý zazobanec...

A Péguy začíná několik řádek dále s tou známou chutí, s jakou vyčerpává celý arsenál výrazův synonymických:

Budu starý skrčenec, moje kůže bude svraštělá, moje kůže bude jako kůra, budu starý utrmáčenec, zkrácením starého *pesana* (*pésan* místo *pay-san* = sedlák, venkovan).

Sedlák opravdu. A není-liž to tím, že jest pravý sedlák, když Péguy tak dobře vyjádřil, když vskutku prožil vesnický, venkovský, selský heroismus vojáků, prostých vojáků Revoluce?

Říkali nám vždycky armáda mosellská v dřevácích; přece však se dlužno dorozuměti: nic není

¹ Místo toto jest typické, studuje-li se klíčení verše v prose Péguyho a jest dobře je sblížit s tím, co jest o tom řečeno dále.

tak dobrého jako dobrý pár dřevákův na daleké pochody, na pochody velmi prodlužované, velmi trvalé, velmi trpělivé, zvláště jakmile nastala práce na územích měkkých... Nic se nevyrovnalo dvěma dobrým březovým nebo bukovým dřevákům, aby se do nich obuly nohy s věchtem dobré, hezky suché slámy... Tedy všichni tito hoši nebyli tak nešťastní, jak nám je činí... A když je jejich dřeváky zpitomovaly, dělávali ti dobří hoši, jak se dělalo vždy a ve všech zemích světa, kde uměli švarně choditi: dávali si svoje dva dřeváky přes rameno, svázané motouzem, provlečeným oběma dírkama, jako u kupce, a chodili bosí; *já to znám, vzpomínám si na to velmi dobře.*

Budiž řečeno mimochodem, tento pochodový rytmus přišel mi často jako vnitřní rytmus samé prósy Péguyho. A právě proto působí někdy na špatně připraveného čtenáře dojmem dupání. Hrubý omyl. Péguy nedupe nikdy na místě, nikdy nepřešlapuje, ale jest pravdivo, že nepostupuje než o jeden krok na jednou, bez chvatu, jako dobrý pěšák. Tvrdá jest cesta a meta vzdálená, a třeba také bdíti na pravo a bdíti na levo, s puškou pod paždí, poněvadž houštiny jsou plny nástrah, a večer se již sklání...

Jsa z venkovského pařezu, Péguy byl dítětem z lidu velmi nadaným, jež obrací na sebe pozornost na škole národní, a o němž učitel řekne jednoho dne: „Musí jíti na studie“.

Jsa stipendistou na lyceu, navštěvoval, jak se domnívám, přednášky sekundárního učení (toho starého učení sekundárního, jež mu tak přirostlo k srdci) tak jako se vpravujeme do světa, světa klasické kultury, v níž mladý hoch všecek oslněn, žije v důvěrnosti s dávnými bohy.

Stav se později chovancem školy normální, Péguy zůstal universitářem srdcem — i duchem: jen si vzpomeňte, co jsem řekl před chvílí o zvláštěnostech jeho rozmarův. Sám ještě se zálibou snívá o tom, čím by se byl stal, kdyby osudy života nebo jeho tříštící genius nebyly ho zavedly na jinou cestu, slavnější a hořčí:

Provozoval bych to řemeslo učitelské, jedno z nejkrásnějších, nejkrásnější, jaké snad vůbec jest, které vášnivě miluji.

Ach, necht se upokojí Péguy! což nás neučí den co den? Nedal pouze rozsáhlejší trať svému povolání rektora? A nemá také někdy z toho kantora prohánění metlou?

A ještě něco, ať nezapomenu Péguyho typografa, pečlivého o vydání čistá, jemuž Eduard Pelletan, který tomu rozuměl, nešetřil svou úctou.

*

Bylo to překvapení v obecnstvu, když vyšlo před čtyřmi lety *Mysterium Lásky Johanny z Arku*. Většina žasla, někteří se rozhořčovali nad tímto návratem Péguyho k víře katolické. V jakém stupni býval duch Péguyho vždycky podstatou náboženský, bylo by snadno dokázati s texty v rukou. Ale bylo by to víc než nezpůsob, pokoušeti se studeně analyzovati hluboké motivy té neb oné duše. Co se mne týče, hnusí se mi tato robota. A spokojím se, naleznou-li hodně směšným a podivným rozhořčení, tu a tam vznícené tímto domnělým *obrácením*. Jak že! naši dobří druhové by se honosili, že zapovídají Péguymu osobně, by neužíval té svobody, které on sám nepřestal dopřávat svým spolupracovníkům? Tak jest nevymýtitelná intolerance zvláště u těchto lidí, kteří hledají slávy z volné myšlenky:

Péguy se však přece mnohokrát vysvětlil o své dvojí úloze autora a pořadatele *Sešitův*:

Jako spolupracovník šesitův dovolávám se pro svoje díla a pro svoje články té úplné duchovní i časné svobody, které zajišťuji všem našim spolupracovníkům. Ale jako pořadatel šesitův nikterak nechci strhovati šesitů do svých vlastních věcí... ani do toho prohlubování své bytosti náboženské, v němž, jak jest zřejmo, postupuji od několika let s rostoucí přísností.

Možno mluvit jasněji? Nemožno, *Sešity* se nic nezměnily: zůstávají územím shody pro všechny lidi dobré vůle. Ale Péguy se také nezměnil. A věděli jsme to dobře, my, kteří jsme čítali už dlouho jeho první *Johannu z Arku*, psanou r. 1897, v době, kdy *Sešitův* ani nebylo.

To však není všecko. Tento ostudný Péguy choval vážným lidem ještě jiné důvody k úžasu. On vám z čista jasna, aniž nás žádá o dovolení, převraceje zvyk, jaký se ustálil, raditi ho mezi prosaiky, ztrácel hlavu a psal ve verších! Ukaz, dlužno to přiznati, jest jedinečný v naší literatuře. Toť anomalie, perverse. Kde kdo ví, že píše-li autor verše, jest to pro začátek, než se do toho dostane, něco na otrkanou; a jakmile člověk přijde poněkud do let, jakmile přijde posléze na to, že by věru bylo možno, aby měl něco říci, píše se v próse, člověk se usadí.

Zdá se mi dokonce, mám-li dobrou paměť, že nám říkali naši profesori, že není na škodu spisovateli, když začal poesií, má prý kázeň verše tu výhodu, že podrobuje jazyk sílící gymnastice. Říkali také, že si tím kuje spisovatel nástroj pro dobu pozdější... Poesiekovárnou prósy nebo cvičením v ohebnosti, za účelem nabýti svalnaté prósy, to

aby se člověk zamyslí! Zrovna opak jest pravda. Nic nevydává větším nebezpečím mladého spisovatele než zahrávati si s veršem. Nic mu nemůže více přivlastniti zvyk, dávati slovům nesprávný smysl, výplňkovati, než mechanická poslušnost zcela vnějších pravidel, když tu není myšlenky a vznětu. Nic není snazšího, schlípleji snazšího než psáti špatné verše. A ještě se mluví o překonané nesnázi! Ale prosodické nesnáze strčí do kapsy kterýkoli jarmareční kejklíř, a v nedostatku obratnosti, by se zdolaly, stačí trochu příčinlivé hlouposti. Požadavky veršovací nastražují i tu léčku, že se myslí, když se jim vyhovělo, jako by se dostihlo cíle. Nuže vzhledem k nejorthodoxnější prosodii nějaký špatný verš jest roven dobrému: důvody, proč se od sebe liší, jsou mimo ni a často hraničí s tajemstvím.

Ba mnohem více, rámec z veršův celý nejen že není překážkou tomu, kdo nemá co říci, ba ještě dráždí nestydu, by jej naplnil ať čímkoliv. Jest to jakoby vývěva, jako trubka stroje čistícího prázdnotou, ssající se vzduchem všecek prach, všecku špínu.

Péguy tedy začal prósou: patnáctileté prósy! to ujišťuje, alespoň v jeho prospěch (ty, kteří by ho neznali) o poctivosti. A začav prósou,

skončil u tracidionelního verše, cestou přes verš volný.¹ Ale ať píše prósou, volným veršem nebo verši skandovanými, jeho řeč zůstává z téhož tkaniva. Předně slovník se nic nemění. Nepřišlo na mysl Péguyho, že by slova, kterými mluvil v próse, která tam měla svůj plný smysl a svoji krásu, byla příliš málo ušlechtilá, příliš „prosaická“, by se připustila do verše. Hle, díky Bohu, jsou to slova nejprostší, slova, jež nejméně lhou, přenesená svobodným geniem na pole vznešena.

Pevná stavba věty také nepovolila. Poetická syntaxe jest z pravidla méně šroubovaná než syntaxe prósy: nejraději klade prostě vedle sebe věty osamocené nebo souřadné, alespoň u moderních. Verše Péguyho naopak, zcela tak jako jeho prósa, oplývají větami závislými, a spojky a relativa hrají v obou modech týmž způsobem. Jest jakási analogie mezi touto poetickou syntaxí, sousedící s prósou, a syntaxí takového Aubigné třebaš, blízkou latině. A jest to věru poesie francouzské hlavy, a to francouzské se břehův

¹ Ve zvláštním čísle, věnovaném nedávno revui *les Lettres* našim *Čtrnáctidenním sešitům* a dílu jich pořadatele, p. Renát Johannet velmi správně označil úlohu, jakou hraje *opakování* ve stylu Péguyho a zejména v přechodu od prósy k verši.

loirských, která rozvažuje se svým srdcem, a když vyrazí výkřiky, chce vědět proč. Z oné prósy, jejíž rytmické mohutnosti už bylo možno konstatovati, Péguy rozloučil předně podstatné části, osamocuje na řádek každý člen věty, obnažuje její článkování nebo dávaje týmž postupem typografickým jistým slovům zvláštní kouzlo: a to byl jeho volný verš. Ale tento volný verš není než prósa rozličně psaná. Každá skupina takto oddělená, mající jakousi vlastní hodnotu, jednotu, osobitost, neodvratně se podrobovala nebytnému súžení, by nepřestupovala trvání jednoho výdechu. Tento volný verš směřoval k alexandrinu jako k nějaké mezi. By se tam skončilo, zbývalo už jenom stejnoměrně rozdělití tyto podstatné části a odloučiti je mezi sebou rýmem: což se stalo. Místo aby přijal alexandrin jako zcela připravený kadlub, do něhož by lil svoji myšlenku, Péguy ho dostihl, vytvořil znovu; jeho myšlenka sama, řadou postupných rozšiřování a svírání, nalezla poznovu nitrem, abych tak řekl, jdouc ze středu na obvod, obrysy tohoto starého kadlubu.¹

¹ Jsou v díle Péguyho jistá hlavní themata nebo motivy, k nimž se často vrátil, předně v próse, potom ve volných verších, posléze ve verších skan-

Básník šel ještě dále: nemaje dosti na tom, že podrobil svoji větu nejprísnějším zákonům klasické prosodie, rozhodl se, žena tu přísnost až do krajnosti, uložit i své inspiraci nejneproměnlivější, nejpresnější, nejstručnější formu: kadlub sonetu. Uvádím sonet o svaté Jenovéfě, patronce a strážkyni Paříže, který mi se zdá jakoby nejdokonalším skvostem tohoto pozvolného rozkvétání:

Poněvadž pásala beránky v Nanterre,
Byla postavena, by pásala docela jiné stádo,
Přenesmírnou hordu, ve které vlk a ovečka
Nikdy nemátli své společné bídy.

A že bděla po všechny večery, samotářka,
Na dvoře statku nebo na břehu vody,
S kmene téže vrby a téže břízy
Bdí dnes nad touto kamenou obludou.

A až přijde noc, jež zavře den,
Tu ona vetchá a starobylá pastevkyně,
Shromáždíc Paříž i všecko její okolí,

dovaných. Budeme-li sledovati od jednoho modu k druhému rozvinutí nebo, abych lépe řekl, vzestup téhož thematického, pochopíme na živém celý ten postup zpracování, který jsem se pokusil analysovat. Řekněme thema lásky otcovské. Viz pro prósu *l'Argent (suite)*, str. 223 a 224; pro verš volný *le Porche du mystère de la deuxième vertu*, str. 34 a násl., 63 a násl.; pro verš skandovaný *la Tapisserie de Notre Dame*, str. 102 a násl.

Povede krokem pevným a rukou lehkou
Naposled na dvůr poslední
Ohromné stádo na pravici Otce.

*

Katolicismus Péguyho jest náboženství, jež se vrací do minula, by tam čerpalo nových sil u svého prvního zdroje. Nic méně klerikálního, v úzkém popuzujícím smyslu slova, nic, co by méně páchlo sakristií. Ona výrazná energie, které se podivuje ve Vulgátě, a jak praví, „ona velebná vážnost, ona šťavnatá bujarost, ona pravá plnost, ona pšenice a onen hrozen“, to jsou význačné rysy jeho víry i jeho poesie, neboť dle pravdy obě jsou toliko věcí jedinou, „tvrdou i něžnou“:

Bylo by třeba, aby nějaký veliký spisovatel, totiž který píše prostě, dal nám francouzský překlad Matouše a Marka a Lukáše a Jana... Bylo by třeba nějakého Francouze, který by se nic nerděl nad ušlechtilými smělostmi latinskými.

Péguy jest tímto velikým spisovatelem a on jest tímto Francouzem, ne že by se byl zabýval překladem Evangelii, nýbrž tím, že zase přijal za svou „tu ušlechtilou smělost latinskou“, o níž mluví.

Lupič a pastýř, kteří kuli tuto řeč (latinu), nic nevěděli, pro kterého Boha pracují... Když říkali

veritas, pravda, když říkali *vita*, život, když říkali *crux*, šibenice na mučení, nevěděli nic, mysleli, že slouží Vertumnovi a Pomoně, a těm latinským bohům, rolničtějším a důvěrnějším, venkovštějším, podezřívavějším a zahradničtějším, menším, též zlomyslnějším, potměšilejším než ti krásní jinoši, bohové řečtí. Nic nevěděli, že slouží Bohu, který přichází, a že Řím se jednoho dne stane římským.

Katolicismus, který tedy nic nezapírá svých počátků a ve kterém jméno Israele (smělost to neuvěřitelná pro dnešního kato-
líka) jest vyslovováno s bázní, s úctou, jako jméno báby. Katolicismus, který rozestírá nad celou minulostí širé gesto svého požehnání. Nebylo-liž vše, co mu předcházelo, opravdu jenom na to, by jej připravovalo?

Tak starý zákon jest předvoditelem a ubytovatelem
A připravovatelem a zvěstovatelem nového zá-
kona...

A tak stany národu israelského se vztýčily na
poušti

Věky a věky dříve, než basiliky, než chrámy, než
kathedrály se vztýčily na půdě francouzské.

A jest to tento národ Francie, národ sva-
tého Ludvíka a Johanny z Arku, který jest
dnes v myšlence Péguyho národem vyvole-
ným. To on nese dále tento osud. A právě
dědictví Hospodinova šel se ujmouti svatý
Ludvík do Egypta:

Třikráte se putovalo do Egypta, a jest to země neobvyčejná.

A jednou byl to Josef, vedoucí Jakoba, to jest Israele.

A jednou byl to Josef, vedoucí Ježíše.

A jednou byl to svatý Ludvík, vedoucí Joinvilla a lid Francie a jiné svobodné pány francouzské...

A na dosvědčení této myšlenky o předurčení národu francouzského budu citovati ještě toto místo:

Ó, můj lide francouzský, děl Bůh, ty's jediný, který se nic nezkrucuješ...

A dokonce i ve svém hříchu méně se zkrucuješ, nežli ostatní ve svých pobožnostech.

Když se modlíš kleče, máš prsa rovně,

A nohy pěkně u sebe, pěkně rovné stejně se zemí,

A dva pohledy dvou očí pěkně rovnoběžně vystupující rovně do nebe.

Ó, jediný národe, který hledíš v tvář,

A který hledíš v tvář štěstí i zkoušky

A dokonce i hříchu,

A který i mně samému hledíš v tvář,

A když tě položili pod kámen mohyl,

Muž a žena zůstávají ležíce pěkně rovně vedle sebe,

Bez ztuhlosti

Pěkně si podobní, pěkně rovnoběžně,

Ruce spojeny, těla spojena,

Osudy spojeny... v soudu i ve věčnosti,

A ušlechtilý chrt pěkně u nohou,

Lide, jediný, který se modlíš, a jediný, který pláčeš nezkrucuje se.

Kdyby metafora mohla býti pomůckou kritiky, řekl bych, přirovnávaje k Péguyemu dva jiné básníky katolické, Francise Jammesa a Paula Claudela, že poesie Jammesova, toť jakýsi jižní klášter v měsíci Mariinu, oltář Panny, který se ztrácí pod růžemi. Nezdá-liž se opravdu, že výdechy katolicismu španělského, nesouce se přes Pyreneje, pronikly svými vůněmi víru pěvce orthezského?

Poesie Claudelova, toť veliká mše o Božím Hodu Velikonočním u Svatého Petra v Římě: jaký přepych, jaká nádhera, jaké pestré processí! Bůh jest přítomen, zajisté, tam až v hloubi nesmírné lodi, v záření vzdálené svatyně, ale jest tam také pontifická garda a nosiči vějířův ze pštrosích per.

Poesie Péguyho, toť chorál, toť holý kámen, a možno o ní říci, co on sám řekl o vrcholku věže na kathedrále chartresské:

Hle, nahota, to ostatní jest oděv.
 Hle, oděv, vše ostatní jest ozdoba.
 Hle, čistota, vše ostatní jest nešvar.
 Hle, chudoba, to ostatní jest příkrasa.

Všechny obrazy této poesie jsou vskutku obrazy chudoby, což nikterak neznamená obrazy chudé, nýbrž obrazy chudobného života; obrazy stkvělé, vynikající, plné slávy,

obrazy nejvyšší aristokracie, poněvadž jediná chudoba jest na zemi pravým *následováním Ježíše Krista*.

Chudoba, o níž tu jest řeč, není nějaká chudoba literární. Nenosí zoubkované kápě ani nezpívá s kytarou; není to ani divá žebrota kapitánova ani románová bída zamilovaného žáka, florentinského *pocestného*; neřečňuje také ústy nesnesitelného nuzáka lyrického, chvastavého nebo fantastického *tu-láka*, kterému ani Francis Jammes se nebojí tu a tam ve svém díle propůjčiti nového a posledního stínu života. Jde tu o chudobu hlubokou, jejíž příchod — i trvání — se snáší, jež stálým trpěním nabývá den co den smyslu silnějšího, mnohonásobného, neohraničitelného; chudobu, která se stala sama jediná pojetím, vysvětlením všehomíra.

Taková jest duše, takový jest střed všeho toho, co zobrazuje Péguyho, neboť právě z tohoto bolestného bodu, z této zkušenosti reálné chudoby vyzařují jeho činnost, jeho filosofie, jeho křesťanská víra a jeho poesie.

Co třebaš jest pád pro Evu? Nic více než býti stařenou, ubohou ženou a „pohřbíti mnoho dítek a museti rozdělovati oheň, když jest zima, a museti rozžehovati lampu, by se na to dobře vidělo“. A jako ona „musíme

my věčně opatrovati domácnost, ano i domácnost duše“. Hle, v čem záleží naše sesazení, naše věčné ztrestání. „A to nikterak nepraví, dodává Péguy, býti zločinci se vpáleným znamením, zločinci pro romantické básníky, toť býti hříšníky, ano i hříšničky“.

Takový tón dnes nás přivádí v podiv. Proč? Ano, proč ta poesie Péguyho se nám zdá tolik zvláštní? Před pomníkem tak rozložitým a tak vysokým proč zůstáváme tak zmateni, jak bychom asi byli, kdybychom náhle spatřili na náměstí Parvis Naší Paní, jak se týčí všecka nová ve svých primitivních bílých šatech? Důvodem toho jest, že jsme ztratili (a to věřící, katolíci i nekatolíci, právě tak jako heretici a „nevázaní“ svobodomyslníci), že jsme všichni ztratili starobylý pojem chudoby. V žádné snad společnosti neměla chudoba v zápětí tak krutého poklesnutí jako ve společnosti moderní; ale ti, kteří o ni mají péči, už v ní nerozeznávají valně více než sociální nespravedlivost nebo zjev ekonomický. A chudý sám, který nepomýšlí na nic, než aby se dovolával svého dílu blahobytu, hrozně se opravdu hanbí za svůj stav; odvrhnuv žezlo třtinové a korunu trnovou, cítí se zbaven všeho, ponížen; ani dost málo si neuvědomuje povýšené důstojnosti,

vrchnostenství a soudcovství, mystického kralování, jež mu uděleno; a jistě by myslil, že si z něho tropíme smích, kdybychom mu dnes řekli, že bohatec by získával cti, umývá mu nohy.

Chceme pochopiti Péguyho, proniknouti chrámovou předsíní, blouditi, modliti se, sníti pod tímto sonórním obloukem? Dlužno tedy, abychom si obnovili ve svém duchu majestát chudého a vrátili mu výsměšný purpur, který spadl u paty kříže s ramenou Ježíšových.

A tehdy bez pochyby, přistupující od ideje chudoby k ideji smrti, která jest nutou naprostou a vesměrnou, oloupením úplným a obecným, budeme vzrušení, zmatení verši jako tyto, tak asi jako byl člověk středověku v kostnici Neviňátek, před freskami umrlčího tance:

Ježiš mluví k Evě:

ŽENO, ty mi rozumíš, až duše mrtvých
Se vrátí nazpět hledat ve starých farnostech,
Po tolika bitvách a tolika úzkostech,
Toho nepatrného zbytku svých nešťastných těl;

A až procitne strašným procitnutím
Tolik hlásných, sedících ve vrcholku věže,
A až komoří a paní komorné
Se vytrhnou z náručí pradávného spánku;

Až ze všeho nebude než prach a než popel,
Až se probudí milenka v lese spící,
Až panoše a královna a kníže okouzující
Řeknou: Toť veliký den, ó pane, dlužno sestoupiti;

A až se budou všichni trásti, a týmž úděsem,
Pravice: Hodina udeřila, jest čas, bychom se zjevili;
A až král Ludvík a až král Francie
Nebude už leč chudákem a leč nešťastnou bytostí...

Až muž, vyzdvižený z nejstaršího hrobu,
Odhrne ostružinník a květy hustého křoví,
Až vystoupí po schodech drobicích se stářím,
Na něž noha mlčení při každém kroku zase dopadá...

Až pozná svoje přátelstvo,
Skromně ležící ve stínu kostela,
Až nalezne zase pod žlutým čilimníkem
Osmnáct čtverečních stop, jež byly jeho údělem...

Až tvoje dítky ztracené, dobrovolná bábo,
Budou se ubíratí podél svých bývalých rolí,
A až budou přecházeti podél bývalých dnův,
A po krásné cestě mimo presbytář;

Až budou postupovati do věčné noci,
Ještě plni podivu, že jsou takto ve svých tělech,
A v staré úzkostlivosti a v starém hryzení svědomí,
A že se vrátili ve ztuhlost tělesnou;

A že jsou neobratni a ztraceni v těchto údech
A zcela zapleteni do tohoto údového větroví,
Jako nějaký král, který se vrátí a ztrácí pohružuje
se do svých světnic,
A nepoznává už svých krásných komnat...

Až půjdou ve sboru a s faráři v čele,
Až budou rozjímati o posledním tribunálu,
Až budou přecházeti podél řečiště,
Jako chodili ve sboru o dnech velikých svátkův,

Až budou postupovati do věčné noci,
Až přejdou mimo obecní pec
A mimo větrný mlýn a společnou louku,
Jako chodívali hromadně na půlnoční mše...

Bábo malomocného i velikého senešala,
Dovedeš nalézt zase v tomto návalu a zmatku,
Budeš moci zažehnouti v tomto bloudění,
Bys ozářila jejich kroky, nějakou chudou svítelníčku?

Nalezneš ve svých pohaslých silách
To málo, kterého bylo třeba, by se vedlo toto stádo
A by se vedl tento smuteční průvod a by se vedl
tento zástup
Do vzpomínek na cesty zmizelé?

*

Člověk počestný, který pod záminkou morální čistoty přičiňuje se malicherně, by oddělil duchovní od tělesného, duši od smyslův. Nejsa ani duchovní ani tělesný, ani taký ani onaký, hle, co jest tento člověk: neutrum, abych neřekl něco horšího. A jest to básník spiritualistní a spořádaný, příjemný Akademiím, bez kostí, bez svalův, bez pohlaví a bez srdce.

Opakem k tomuto poučnému a pokryteckému rýmování náboženská poesie takového Péguyho nikdy neabstrahuje od těla. Duše modlíc se, ačkoliv ukazuje Bohu žalostné postavení, do něhož ji dal, přece nepřestává dbáti své hliněné schrány, neboť kdyby jí opovrhovala, zhrdala by samým stvořením a podobou, kterou vzal na sebe Spasitel, aby nás vykoupil. Právě proto žádná poesie není shovívavější, lidštější než poesie Péguyho, chci říci pozornější na to, co jest nezbytně rozděleno v přirozenosti člověkově.

Díky tomuto zřeteli, který má k tělu, žádná náboženská poesie není také tak dramatická, neboť popírati tělo vedlo by na konec k tomu, že by se s tímto slabým a smutným a potměšilým druhem duše potlačila všechna možnost střetnutí: oscilace mezi velikostí a bídou, pokušení a mdloby, a hryzení svědomí i nová povznešení, ba i v samém vítězství to hořké želení ovoce zapovězeného, hříchu, kterého jsme se nedopustili, slasti odepřených, které by bez pochyby měly na našich rtech chuť, jaké nikterak nemá povinnost: úhrnem celý pathetický křesťan.

A to hluboce naznačil Péguy obecným, trvalým tónem uctivé povolnosti, neskonale něžnosti, kterým mluví Ježíš k Evě, své první,

své veliké bábě tělesné; a podtrhl to zejména v tom podivuhodném zapřisáhnutí, ve kterém Vykupitel prosí pokorně svého Otce, jenž jest na nebesích, by nesoudil lidí jako pouhých duchů:

Kéž Bůh jim jest milostiv a kéž Bůh jim odpustí,
Že tolik milovali pomíjející zemi.
To proto, že z ní byli stvořeni. V tomto blátě a
v tomto písku,
Zdeť jejich původ a jejich ubohá koruna ...

Pane, který jsi je živil z této země,
Nediv se, že tato výživa
Je učinila tímto pokolením nevďěčným a samotář-
Malé urozenosti a přirozenosti ubohé. [ským,

Shnětl jsi je z této nízké hmoty,
Nediv se, že jsou slabí a jaloví,
Shnětl jsi je z této nízké bídy,
Nežasni, když jsou tvorové bídni.

Posléze jedním z originálních znaků této poesie jest, že dýchá volně, jako doma, v látce posvátné: žádná nabubřelá slavnostnost, ale svrchovaná urozenost, tón povždy důvěrný a někdy jakoby božské dobráctví. Bůh Otec sestoupil se svého oblačného trůnu, by nám šel vstříc, a tento hrozný dědoušek přijímá nás do svého klínu, plísni nás a povzbuzuje.

nás a směje se do svých vousův našim kajícím tvářím, jako zmatku dítěte chyceného při provinění. Bůh Otec jest našim Otcem, co prostšího?

Znám dobře člověka, praví Bůh, jáť jsem ho stvořil, jest to zpropadená bytost, Neboť v něm hraje ona svoboda, jež jest tajemstvím tajemstev.

Když ho umíme chytiti, lze mnoho od něho žádati. Umím ho chytati. Toť moje zaměstnání. A tato svoboda sama jest mým stvořením...

Má mnoho víry a mnoho lásky.

Ale čeho nemožno na něm žádati, tisíc hromův do něho, toť krapet naděje,

Krapet důvěry, chvilka oddechu,

Chvilka odkladu, krapet odevzdanosti do mých rukou.

Nuže tobě, dcero má noci, tobě se daří někdy, ty někdy zmůžeš

U odbojného člověka,

Že souhlasí, tento pán, a vzdává se mi poněkud,

Že dopřává poněkud oddechu svému rozbolavělému srdci na nějakém loži odpočinku...

*

Bylo se mi tu omeziti na několik obecných, neúplných úvah.

Byl bych si přál ještě ukázati, jak Péguy uměl přenést do poesie, přizpůsobiti verši svůj zvláštní smysl pro komiku, a jaké

srdečně neurvalé, neotesaně něžné doprovody vyloudil z tohoto kontrabassu.¹

Z pouhého hlediska theologického takové dílo jako *Eva*, zároveň dílo i traktát, vyžadovalo by celé studie: vidíme tam, jak se mísí se samou mízou stromu, uprostřed bohatého větvení modliteb, řada, množství theologických thesí, podobných sukům ve dřevě, tak bujné žíly jsou verše, ve kterých vznikají.

Ať jakkoliv zlomkovitý zůstává můj pokus, přece lze, myslím, z mých slov pochopiti, že chce-li někdo poznati na Karlu Péguym, prosaiku i básníku, jeho velikost, stačí mu jedna jediná věc: aby byl „člověkem počestným“.

¹ Viz zejména v *Evě* ten neobyčejný popis osla a vola u Ježíška.

Přeložil OTTO ALBERT TICHÝ.

OLIVIER HOURCADE:

PLNÁ NEBESA.

Vlaštovky na nebi rýsují
široká kříže znamení.

Jest hlasy slyšeti, jež v dáli pramení
andělův a pastýřův u plavých stád.

Sníh horstev jest modře skvrnitý,
i ručej zelená, jejíž zpěv se rozléhá.

Na louce, tu i tam, kosatce a modré bodláky
jsou Bohem rozhozené, azurové dukáty.

Dud nedbám, ani fléten, třeba bezových,
jež hvízdají zpěv prostý Gastona Phoeba:

„Vysoká pohoří, jež tak jsou vysoká,
mých lásek spatřiti mi zabraňují.“

Dud nedbám, ani kytar, ani harmonik!
Ni fléten z bezu, nožem vrtaných i rytých!

Což dbám knih z Paříže, své „Korrespondence“!
Čtu blízko ručeje všech básní nejkrásnější.

V úplné knize modlitební své je nacházím,
jež silna jest jak missál služčin.

„Buď pozdravena — Růže mystická... Věže Da-
Bráno nebes... Archo úmluvy...“ [vidova...

Vy, jenž jste vážný tak a hluboký, Paul Forte,
též čtete vznešená „Jobova naučení“.

Růže mystická... Věže Davidova...
Bráno nebes... Archo úmluvy...

Vlaštovky na nebi rýsují
široká kříže znamení.

Přeložil BOHUSLAV REYNEK.

BOHUSLAV REYNEK:

PANICHIDA.

Za Jaroslavem Librou.

Den březnový . . . Procitla zvířata,
hor temných vrchy polity jsou mlékem.
Tvé smrti bolest k duši přissáta
jest jako puklý ret na mase měkkém.

Dny jarní k zápasu zvou — plaví býci
s klenutým čelem, koží pruhovanou:
leč nahé srdce schne mi ve vichřici
jak čerstvý chléb, když jižní větry vanou.

Na nebi slunce vzplálo, citron žhavý,
Bůh stiskl je, zrak oslepil mi šťavou.
Pod stromů prchnuv navoněné hlavy
si závoj stínu ve tvář tisknu tmavou.

A zastřev ji, jak oltář v postní době,
— bol na ní lpí jak těsný šat na těle —
zřím tebe v slzách: ustydlého v hrobě,
na tvrdém srdci země rozechvělé...

Však nevěřím. A dětská křídla lámu,
by nová vzrostla, donesla mne výše;
chci přeletěti pusté kopce klamů
a na bezpečné spočinouti líše...

U nohou Paniných kéž setkáme se,
kde lampy Poznání se kolébají
jak bažant královský na větvi v lese,
jak stromy pučící nad Evou v ráji!

Dne zoře jako teplá tvář se rdí,
sil andělských, kdy zničím smrti mříže;
bych zřel, kdy oslepí mne Vzkříšení:
pak s *tebou* pochopím i bolest Kříže.

PAUL CLAUDEL
SVATÝ BARTOLOMĚJ

Pochválen budiž Bůh, který v nic
obrací zlo a osvobozuje nás od stra-
chu! Utrpení nemá již bolesti s sebou
pro nás, ba ani smrt nemá již ostnu.

Jsme tedy posléze svobodni! Ať za-
žehne se oheň, který pálí! Nechtě ka-
tani prohledávají svá želízka a mávají
svými směšnými pilkami.

Jaká radost, když vidí skláněti se
pojednou toho, o němž se myslelo, že
jest nejsilnější! Ah, veliký Bože! není
příliš draho zaplaceno vítězství smrtí!

Jaká radost viděti do očí nepříteli,
jenž se chmuří, a hradbu pekla s pří-
šerným vzlykotem se otvírající pod
znaméním Kříže!

Ah! vezmi naše ženy a naše dívky!
vezmi naše statky: vezmi vše! Vezmi
můj život! jen aby tito utrpěli porážku.
— Vezmi mou kůži, jakáž pak škoda?
vždyť srdce Tobě náleží.

Vezmi mou krev, jakáž pak škoda?
vždyť mrzká šelma se v ní skrývává!
Vezmi moje tělo, jakáž pak škoda?
vždyť držím jejich duši!

Nezmrzačili Bartoloměje, a žádné
z obou rukou mu nechybí. Nespoutali
nohou Apoštolových, neuřezali mu
jazyka.

Vytáhli ho z jeho pochvy jako šavli
a vystavili ho větru, Krvavého Anděla
Páně a muže rudého, který byl uvnitř.

Kráčej teď, nezdržují tě! učiň tři kroky, sloupe Boží! Za nic tě již nelze uchopiti. Nemáš již povrchu ani vlasů,

Apoštole v pravdě nahý! athlete v pravdě svlečený! — Svatý v pravdě obřezaný ze svého těla a z toho, co bylo poskvrněno! —

Učiň tři kroky. Ten třetí krok zkřesťanští zemi. Králi, Těch, kteří jdou až na konec, korouhvi a vůdce! —

Žide! Muži ryzí! nemáš již kůže ani obličej, a neví se již, co jsi. Ale *On* nezapomněl svého apoštola a znovu pozná tě.

Odhoď toto! netřeba těla, by se vešlo v Otce! Není třeba obličej, by se třásl svět a ulehlo nesmírné Peklo!

ZPRÁVA OTCE DAMIANA

ZDRAVOTNÍ KOMISSI NA HONOLULU

O MALOMOCNÝCH V KALAWAO.

ZE DNE 11. BŘEZNA 1886.

Prozřetelným řízením našeho božského Pána, který za svého veřejného života jevil zvláštní sympathii k malomocným, byl jsem v květnu l. P. 1873 zaveden do Kalawao. Byl jsem tehdy ve věku třiceti pěti let, čilý a silný, dobrého zdraví. Lunalilo byl tehdy králem ostrovů havajských.

Nedávno před tím bylo tam svezeno mnoho malomocných z různých ostrovů; bylo jich 816. Někteří z nich byli moji staří známí z Havaii, kdež jsem před tím dlel jako missionář; většině byl jsem cizincem.

Přístaviště Kalaupapa bylo tehdy opuštěnou vsí ze tří neb čtyř dřevěných chatrčí a několika starých chyší z trávy. Malomocní směli tam přicházeti jen ve dnech, kdy připlula loď; žili všichni v Kalawao — asi osmdesát z nich v nemocnici, v téže stavbě,

kterou tam viděti dnes. Všichni ostatní malomocní s několika málo kokuy (pomocníky) usídlili se dále směrem k údolí. Porazili staré pandany nebo háje punhalové na stavbu svých domků, ačkoliv mnozí neměli si z čeho sdělati skrovná přístřeší než z větví ricinových. Tyto chatrné stavby byly pokryty listím z *ki* (*dracaena terminalis*) nebo z cukrové třtiny — a nejlepší z nich travou *pili*. Já sám bydlil jsem po několik neděl pod jedním pandanem, který dosavad je uchován na hřbitově. Pod takovými primitivními přístřešími žili bez ladu a skladu, bez rozdílu věku nebo pohlaví, v pokročilém stadiu nemoci nebo zachovalejší, všichni více méně sobě cizí, tito nešťastní psanci společnosti. Krátili si čas hrou v karty, domácím tancem *hula*, pitím kvašeného piva z kořenů *ki* (domácí alkohol) a důsledky toho všeho. Jejich šatstvo ani z daleka nebylo čisté a slušné, pro nedostatek vody, která se tehdy donášela z veliké vzdálenosti.

Zápach z jejich špíny, pojící se s výpary z jejich vředů, byl prostě odporný a nově přichozímu nesnesitelný. Mnohokrát konaje svou kněžskou povinnost v jejich příbytcích, byl jsem nucen nejen zacpat si nos, ale i vybíhati ven, abych se nadýchal čerstvého vzdu-

chu. Abych uchránil své nohy zvláštního svrbění, jež jsem cítil každého večera po své návštěvě tam, prosil jsem jednoho přítele, aby mi poslal těžké boty. A abych přemohl ošklivý zápach, zvykl jsem si užívat tabáku, a čpění dýmky uchránilo mne poněkud, že se v mých šatech nedržel odporný a škodlivý smrad z malomocných. Tehdy postup choroby byl strašný a úmrtnost velmi značná.

Zde jest několik vzpomínek z toho, co jsem viděl a čeho jsem zakusil na začátku své práce tam. Žalostný stav osady získal tomu místu jméno živý hřbitov, ale s potěšením tvrdím, a doufám to v dalším dokázati, že jméno to dnes na naše sídlo již se nehodí.

Od té doby, co nastoupil na trůn král Kalakaua, až do nynějška vláda Jeho Veličenstva, s přispěním křesťanské dobročinnosti, snažila se, aby situace malomocných se zlepšila a by jim bylo snesitelněji.

Jen dle svých pozorování a zkušeností, bez jakéhokoliv memoranda nebo registru hodlám zde ukázati, co velmi přispívá na úlevu a posilu malomocným a co jim jest na škodu nebo na úkor, a dokáži toto obojí tím, že vyličím naši dobrou situaci a po-

hodu vůči tomu, co jsem zde našel při svém příchodu, jak již vyloženo.

Potrava, kterou se živí malomocný, velmi působí na jeho nemoc. Náš havajský užovník, obsahující značný díl škrobu a živný, jest naší nejlepší zeleninou. Dosavad nikdy jsem nespatrišpatného účinku z něho, ani v zimnicích a jiných dočasných churavostech, jimiž malomocní tak často bývají stíženi. Havajští lidé vůbec, ale zvláště malomocní, neobudou se bez něho. Vzpomínám si, že když asi před deseti lety místo bylo asi tři měsíce bez užovníku pro skrovnou úrodu této zeleniny, mnoho jich z toho zemřelo, a ostatní byli většinou zhubenělí, ač měli hojnost rýže a sladkých brambor.

Poněvadž správa má zásobovati týdně 600 až 700 lidí, každého 21 librami vařeného užovníku, bude snad žádoucno několik slov o tom, jak se to zmůže.

Na severní straně Molokai jsou tři široká údolí, Halawa, Wailau a Pelekunu, ve kterýchž pěstění užovníku jest hlavní prací značného počtu domorodců. Na ty zejména se počítá pro naše pravidelné zásobování. Poněvadž vysoké útesy brání všemu spojení po pevnině, vařený užovník nebo *paiai* dováží se po moři buď na otevřených lodicích

nebo na menších škunerech, jako se dalo s počátku, nebo později na parníčcích.

Službu parníkovou si pochvalovali všichni pro její pravidelnost, kdežto škunery a čluny byly často zadrženy bezvětrím nebo příkrým počasím a nepřijížděly, když potravu bylo třeba, a náš lid býval tudíž zbaven svého milého *poi*, který uvařen podléhá hnilobě, čímž vzniká veliká škoda všem účastněným. Když se ho nedostane, vydává se místo něho rýže nebo černý chléb, jichž bývá vždy určitá zásoba, ačkoliv se poznalo, že vyjma Čínany, žádný domorodec ani cizinec nemůže žítí o rýži jako hlavní potravě.

Jistý počet našich lidí, s více nebo méně zmrzačenýma rukama, chodívá sbírat sladkých brambor, které se velmi hodí na změnu diety nebo v nenadálém nedostatku. Pohříchu někteří naši hawaijané velmi se oddávají pití jistého nápoje ze sladkých brambor, jichž kvašením získávají opojnou a škodlivou lihovinu. Velmi rádi ji pijí, ale bývají z ní rozdrážděni, a špatně působí na jejich soustavu, jako jiné lihoviny, a vyslovují upřímné díky naší místní správě, že moudře zakázala pití ji. Kromě jejich pravidelné potravu pinta dobrého mléka jest

pronězdravým, výživným denním nápojem. Přirozeně namane se čtenáři otázka, jak možno dostatečně mléka opatřiti pro tak veliký počet lidí? Smím vyložití své mínění o tom?

Poněvadž tato osada poskytuje z největší části nejlepší píce pro dobytek, radil bych správě se vší mocí, aby rozmnožila co nejvíce počet dojných krav. Pohříchu pro velikou spotřebu masa - na 5000 liber týdně - a poněvadž často se nedočkáme v pravidelnou dobu přivezení hovězího dobytka, našim řezníkům nezbyvá někdy než poraziti více nebo méně z našich dobrých dojnic, čímž se silně ztenčuje zásoba.

Prosím, bych zde směl vysloviti pokyn ve prospěch zdravotní komise i malomocných. Budiž předneseno příštímu zákonodárnému výboru, aby kromě pravidelných výdajů na výživu malomocných povolil ještě dodatečný, totiž aby se koupilo naráz tolik hovězího dobytka, co by naše pastviny vyživily — řekněme od 500 do 1000 kusů, z nichž jistá část byla by na chov a na dojení, ostatní na maso. Co se týče lososiny místo masa, konstatuji prostě, že možno ji dáti ob čas, ale maso jest lepší.

Z přístaviště Kalaupapa do Kalawao nemáme pravidelného přítoku vody. Na štěstí však na horní straně údolí Kalawao jest voda, ale není jí příliš hojně, ačkoliv stačí, náležitě-li se jí hospodaří, aby zásobila tuto jednu vesnici. Když jsem sem ponejprv přišel, malomocní nosili vodu v konvích na olej z té rokliny na zádech nebo vozili na koních, s největší nesnází; též v ní prali šatstvo. Potíž o vodu tehdy do jisté míry byla příčinou toho, že jejich život byl velmi nečistý.

V létě 1. P. 1873 dostali jsme sem několik vodních trub, a všichni naši schopní malomocní nadmíru rádi pomáhali zasazovati je a stavěti nevelikou nádržku. Od té doby Kalawao bylo dobře zásobeno zdravou vodou na pití, koupání i praní, a ukázalo se lepším místem k živobytí než Kalaupapa, kdež dále sbírají vodu dešťovou nebo slanou polou říční a polou mořskou, a v dobách suchých jest jim choditi pro vodu do Kalawao.

Přemýšleje o této otázce, jak se zásobiti vodou, dověděl jsem se, že na konci údolí řečeného Waihanau (Vystupování vody), kteréž leží asi čtvrt hodiny na jihovýchod od Kalaupapa, jest přirozená nádržka.

Vydal jsem se tam jednou se dvěma našimi intelligentními bělochy a několika mými mladíky, abych vypátral, pravda-li to, a když jsme se prodrali na dva tisíce stop do úžlabiny, přišli jsme na tu věru pěknou nádržku, vytvořenou rukou přírody ve formě kruhového basinu; průměr její byl jedním směrem 72 stopy, druhým 55 stop. Měříce jeho hloubku zjistili jsme 12 stop vody na krátko od kraje, a 18 stop uprostřed. Poněvadž voda byla jako led, žádný z mých hochů neosmělil se přeplavati jej, aby se zjistila pravá hloubka u vysokého útesu, kdež asi bylo hlouběji. Voda jest velmi jasná a má výbornou chuť. Měl bych zde poznamenati, jak se mi vyjádřil jeden domorodec, jehož prací po deset let bylo donášeti za jistou mzdu vodu na mou stranu Kalaupapa; pravil, že když žádný pramen v okolí nedává vody v čas sucha, v tom basinu nikdy neubylo a vždycky dával potřebnou míru. Tvrzení to bylo za pravdivé uznáno mnoha starými osadníky, kteří viděli tu nádržku a dosvědčili to. Toto a veliká hojnost vody spojením s potrubím shora dopouští mi uzavíratí, že vespod jest asi velmi vydatné zřídlo. Tato nádrž jest dokonalá a stálá sama sebou a nevyžaduje žádného výdaje ani práce.

Nežli tedy obracetí se do Waikolu, aby se opatřilo vody pro Kalaupapa, jak bylo zamýšleno — což by bylo kromě obtížné práce se stavbou nádrže a pro veliký počet trub, které by za tím účelem bylo třeba klásti z takové vzdálenosti, totiž přes 5 km, veliké vydání pro Vládu, doporučuji prostě, aby se vedly dobré trouby z té nádrže Waihanauské. Otázka, jak opatřití Kalaupapě vodu, byla dlouho přetřásána a nikdy úplně nevyzkoumána, pod dojmem, že by to stálo příliš mnoho, i odpočívá to dosavad.

Poněvadž bylo mojí žádostí viděti, aby dílo postupovalo bez všech dalších průtahů, jakmile jsem byl ujištěn, že lze získati tuto zásobu znamenité vody z poměrně krátké vzdálenosti, chtěje podati všecky potřebné informace, dal jsem si práci a změřil jsem přísně vzdálenost a shledal jsem od nádrže do Kalaupapského skladiště 13.680 stop. Celá ta dráha jest nepřetržitý sklon, a kdybychom měli lepší nádržku a bezpečnější zásobu vody než máme v Kalawao, s dvoupalcovou trubicí pro polovici té délky a s $1\frac{1}{2}$ palcovou trubicí pro zbývající část, možno ves Kalaupapa bezpochyby zásobiti hojně dobrou čistou vodou. A kdybychom zde měli muže schopného k takovému dílu, s přispěním

mnoha rukou, myslím, že vydání na trubice bylo by jen nepatrné.

Poněvadž dobrá ventilace jest vůbec první podmínkou hygieny, tím potřebnější jest našim malomocným, poněvadž smrduté výpary z nich jsou mnohem těžší než z kteréhokoliv jiného neduhu.

V dřívějších letech měli jen těsné a zatu-chlé chatrče, i leželi téměř všichni malomocní na svých lůžkách pokryti strupy a ošklivými vředy, a měli vzhled velmi slabých, sklácených konstitucí. R. 1874 bylo těžkou otázkou, jak zlepšiti příbytky těch nešťastníků, když vláda povolovala tehdy s bídou tolik, aby se jakžtakž opatřila potrava.

Té zimy těžký jižní vítr strhl většinu jejich zpuchřelých příbytků, a leckterý slabý malomocný ležel tam na větru a dešti, maje přikrývky a šaty ztuchlé a provlhlé. Za několik dní stará tráva pod jejich rohožemi vydávala velmi nelibé výpary. Ukázal jsem na to ihned našemu soucitnému komissionáři, a brzy bylo dovezeno několik škunerů nařezaného dříví, z něhož bylo možno vystavěti pevné domky. Všichni malomocní, kteří byli v nebezpečí, dostali na svou žádost potřebné stavivo na chyšky, a latě na čtverečný palec, jež by se pokryly došky z trávy neb

z listí cukrové třtiny. Později byly přivezeny hrubé desky ze severozápadu a též stavivo z dřívější nemocnice v Kalihi. Ze soukromých i dobročinných zdrojů dostali jsme šindel a dlaždivo. Ti, kteří měli něco peněz, najali si sami tesaře; těm, kteří neměli nic, stavěl kněz se svými malomocnými mladíky mnoho domků. Mimo to někteří nově příchozí, kteří měli z čeho, stavěli si příbytky na svoje útraty.

R. 1878, když osada navštívena byla zvláštním dozorčím komitétem, jež vedla Vaše Excellence, tehdy člen Zákonodárného výboru, a jež vyslán byl Legislaturou do Kalawao, zdravotní komisse vymohla na zvláštní doporučení komitétu větší podporu, z níž vystavěla mnoho pohodlných domků a též opatřila malomocným zvláštní jiné polevy, jim velmi potřebné.

Vápno na obílení chyšek bylo vždy dodáváno zdravotní komissí zdarma, a tak ponenáhlu za poměrně malé výdaje Vlády, spojené se soukromými a dobročinnými peněžitými příspěvky, šťastně byly účelu svému odevzdány pohodlné domky, z nichž seskupeny dnes dvě vzhledné vesničky, Kalawao a Kalaupapa. Odhaduji počet domků nyní, jež jest veliký i malý, něco přes tři sta,

a skoro všechny jsou obíleny a namnoze čisty a hezky, ač nějaký počet jich nemá ještě dobrých oken. Domků těch nelze však náležitě větrati, jak by bylo třeba, a vychází z nich ovšem nelibý a nezdravý zápach. Proto prosím poníženě, by komisse byla tak laskava a učinila, čeho potřebí, aby toto stále trvající zlo bylo brzy zhojeno. Na konec s potěšením poznamenávám, že srovnám-li přítomnost s minulostí, nešťastníkům dnešním jest netoliko lehčeji a lépe po každé stránce, ale jejich neduh vůbec jest mnohem mírnější a pomalejší a tudíž úmrtnost ne tak značná. To jest namnoze tím, že obydlí se zlepšila.

Poněvadž osada leží na severní straně ostrova a na jihu jest kryta velmi vysokými a sráznými horami, podnebí jest přirozeně chladné. Zimní doba přináší dluho nepolevující studeno. Nemoc též v jistém stadiu velmi ruší volný oběh krve a proto naši malomocní často si stýskají na zimu. Kterí mají náležitě teplého šatstva na ochranu proti nevlídnému počasí, odolávají povšechně dobře; ale na ty, kteří pro svou nedbalost nebo opuštenost mají stěží čím zakryti svou nahotu, studené a vlhké počasí působí zle. Tehdy pocitují zimnici a silně kašlou; na tváři uka-

zuje se opuchlina, a nepovšimne-li se v čas choroby, usazuje se na plících, a tak spějí kvapem ku hrobu. Při svém příchodu nalezl jsem malomocné u velikém nedostatku teplého šatstva. Dostali sice od správy šatstva a prádla potřebného; ale poněvadž někteří z nich byli velmi nedbalí a nečistotní, do několika měsíců nezbyly jim než cáry. Kteří měli přátele ve vnějším světě, dostávali na štěstí časem nějaké šatstvo, ale opuštění a chudí trpěli náramně. Tehdy nebylo skladu na území osady, kde by si koupili nové šaty nebo jiné potřeby, a kteří dostali nebo mohli vydělati nějaké peníze, svěřovali je kapitánovi škuneru, aby jim koupil, čeho potřebovali.

Všichni velmi jsme pocítovali potřebu vhodného tržního krámu, a z velmi rozumného důvodu otevřen byl v létě 1873 zdravotní komissí krám v Molokai. Pro začátek tisíc dollarů bylo z povolené podpory vloženo do prvního skladu a s jistým procentem nad tržní cenu na hrazení běžných výdajů krám od té doby šel na vlastní vrub, dodávaje našim lidem věcí, jichž si chtěli koupiti. Každého roku komisse vydává každému malomocnému šestidollarovou poukázku, aby si mohli ve jmenovaném krámě

koupiti, čeho potřebují, zejména šatstva. Dosavad tento krám ukazoval zdar a jest velikou výhodou zdejším lidem, a neobešli bychom se snadno bez něho.

Kromě podpory, poskytované Zdravotní komissí, křestanská láska podala nám pomocné ruky v nedostatku šatstva a přispěla nám, k velikému našemu uspokojení. V předchozích letech nebývalo ničím novým dostati časem kupu šatstva na podělení potřebných — tak třeba jako jsme dostali před půldruhým rokem z rukou Jejího Veličentva královny Kapiolany a od těch, kteří jí přispěli na doplnění sbírky pro malomocné. Díky za pomoc v minulosti. Kéž budoucnost dokáže, že neumdlévající vytrvalost milosrdné lásky dále přispívá zdravotní komissí, aby zásobiti mohla nešťastníky molo-kaiské vším, čeho potřebují, zvláště teplým šatstvem, neboť podotýkám zde, že roční dávka šesti dollarů na šatstvo a jiné nezbytné potřeby jest velmi nedostatečna pro ty, kteří nemají soukromého jmění ani přátel ani příbuzných, kteří by jim podali pomocné ruky. Prosím, by toto oznámení, založené na dlouhé zkušenosti, bylo předloženo ctěné Zdravotní komissí a aby to bylo příště vzato na zřetel.

Podpora, udílená komissí a doplňovaná křesťanskou láskou a poněkud i soukromým přičiněním, o kterém hodlám promluvit později, velmi zlepšila stav našich malomocných a opatřila jim poměrně dobré šatstvo.

Malomocenství jest neduh v soustavě tělesné, jímž bývá oběh krve z části zadržován, nervy a svaly více nebo méně ochrnují, a údy často na tom neb onom místě oslabují, což téměř u každého se obměňuje.

Člověk malomocenstvím postižený, který se klidně vydává řádění této choroby a nepodrobuje se nijaké kázni, poskytuje sklíčeného a ošklivého vzhledu a hrozí mu brzy státi se úplnou troskou. Proto cvik, jako denní zaměstnání, silně se doporučuje na otužení, dává čerstvý nátlak k povšechnému pohybu svalů a volnému oběhu krve, čímž se odvracejí mnohé bolesti, hnisavé rány a jiné následky sklácení konstituce.

V dřívějších dnech (od r. 1866 do 1873) všichni malomocní bývali seskupeni v dosti malé vísce Kalawao, a většinou trávili čas spaním, pitím, hrou v karty, kdežto jen málo jich vzdělávalo pole; a poněvadž koní bylo tehdy skrovně, jen nepatrný počet osadníků mohl se povyraziti projíždkou na koni.

Později celá ta končina kalaupapská byla přidána k osadě malomocných, i rozmohlo se chození značnou měrou. Choditi ze vsi do vsi stalo se nejen zdravým cvikem a zálibou, ale i častou potřebou. Koní též přibýlo a snadno se opatří. Tato prostora země zaujímá velmi úrodné kusy vzdělané půdy; přes dvě stě jiter jest ohrazeno na úpatí hor. Každý malomocný má právo zabratí prázdny dílec z ní, který si zvolí k vzdělávání, jak si někteří již navykli na polích v Kala-wao.

Chůze pěší, jízda na koni a vzdělávání půdy jsou nejzdravější prací našich malomocných. Dovolím si tedy poznamenati, že nyní na devět desetin všeho obyvatelstva baví se těmito otužujícími pracemi a cvičeními, kdežto dříve jen asi desetině to bylo možno. Takové denní cvičení, jaké zde možno si zjednati, nejen že silně přispívá na zastavení choroby v jejím prudkém postupu, ale též odvrací mnoho trýzní, které jinak by zachvacovaly oběť. Takovýchto podnětů k dennímu cviku pro blaho všech sklíčených, jako poskytuje tato osada, nemožno zjednati v žádném asyly na světě.

Co se týče zdravého pohybu vzděláváním půdy, budtež vzaty v úvahu některé fakty,

ukazující, jak k tomu bylo povzbuzováno a jak sluší i dále k tomu povzbuzovati. Brzy po té, co jmenovaný pozemek dán byl v dispozici malomocným, mnozí, jichž ruce nebyly příliš zmrzačeny, začali ihned sázeti na svůj dílec sladké brambory a brzy měli hojnou sklizeň.

V zimě, když čluny, zásobující osadu užovníkem, pro špatné počasí nemohly přijeti, místní správa štatně dostala potřebnou dávku sladkých brambor od těch, kteří jich měli pro sebe dosti, a tak nejen že se předešlo dočasnému hladu, ale i peníze, vyplácené obyčejně cizím za paiai, byly vypláceny našim malomocným, a ponenáhlu peníze přicházely v oběh mezi chudé. Poněvadž toto bylo mocným povzbuzením, brzy většina nasázela si něco brambor a za krátko po tom žádali místní správu, aby dostali místo svých denních dávek stejnou summu peněz. Když to bylo povoleno, mnoho malomocných si pomohlo touto výhodou, že dostali hotovost, za kterou si mohli koupiti svých drobných potřeb.

Tento systém, vypláceti peníze místo týdenních dávek, trval dále asi osm let, a výplaty se měnily podle úrody sladkých brambor a někdy nedostatkem užovníku.

Kromě velikého užitku, jakým byl zdravý pohyb pro nemocné, jejich měsíční výplaty nejen že ulehčily těm, kteří si z nich pomáhali, ale vnesly trochu peněz do oběhu a podnítily mezi oběma vesnicemi všelijaké jiné drobné živnosti.

Kráť v osadě též tehdy měl větší odbyt, poněvadž peníze byly v rukou lidí, kteří tam chodili pro rozmanité potřeby.

Až do nedávna lidem v osadě bylo poměrně lehké, ale nyní systém vyplácení poměrných částek peněžitých byl zrušen, poněvadž se na to hřešilo, a tak ačkoliv mají co jísti, přece octli se ve velmi tísnivých okolnostech. Tento systém byl však velmi ku zdraví i pohodlí malomocných, jak jsem ukázal, a o nic dražší pro Zdravotní komissi; pročez v zájmu veliké většiny pokorně se přimlouvám, aby Správa laskavě obnovila starý praktický systém.

V této důležité věci budiž činěn rozdíl mezi kokuy ženatými a neženatými. Myslím, že jest jen spravedливо a podle zákona Božího i lidského, aby věrným manželům a manželkám dovoleno bylo provázeti své druhy do jejich vyhnanství do Kalawao.

Ve výkonu svých kněžských povinností byv v denním styku s těmito ztrápenými,

viděl jsem a z blízka pozoroval zlé účinky násilného odtržení od manželů a manželek. Působí to v nich skleslost duchovní, která často bývá nesnesitelnější než bolesti a agonie nemoci samé. Jen ti nešťastníci někdy na tento neklid duchovní z části zapomínají, kteří se vrhají v bezohledný a nemravný život. Kdežto přicházejí-li sem ženatí nebo vdané se svými zákonnými manžely, přijímají hned svůj osud s odevzdaností a velmi brzy ve svém vyhnanství zdomácnují. Netoliko že se malomocnému společnosti jeho ženy zajišťuje duchovní spokojenost, ale i radost z dobrého opatrování a přispění, velmi potřebného v této vleklé a ošklivé nemoci a kterého od nikoho jiného nelze se nadíti.

Jest mi s potěšením, když mohu potvrdit, že vláda Jeho Veličenstva v minulých několika letech více si všímala manželských svazků malomocných, nežli bývalo dřív; fysický i mravní život v osadě velmi se zlepšil, a o malomocné mnohem lépe se pečuje. Kromě toho naši dobří kokuové jsou netoliko velikou pomocí a oporou jednotlivým malomocným, ale též velmi cenní pro místní správu tím, že se chápou každé práce, potřebné pro blaho tohoto

místa. Upozorňuji ctěné členy Zdravotní komise, že takoví kokuové jsou dobrodinným netoliko naší osadě, ale že veřejnost jest namnoze sprostěna nebezpečného živlu, a povinen jsem vysloviti své pevné přesvědčení, že až na malé výjimky, všechny osoby, které žily po jistou dobu v manželství s malomocnými, jsou stálou hrozbou společnosti velmi daleko, čehož až příliš důkazů pohříchu naskytlo se mi osobně pozorovati. Necháám zde stavu lékařskému určit, do jaké míry nebezpečí nákazy může se spolužitím rozšířiti.

S potěšením dosvědčuji zmírňovací akci nynější Zdravotní komise v kontrole malomocných; zároveň povinen jsem zmíniti se, že neschvaluji, aby přicházeli jiní nežli ženatí pomocníci do osady s úmyslem usaditi se tam. Že nerad vidím svobodné pomocníky usazovati se zde, založeno jest na těchto důvodech:

1. Že vyjma několik starých lidí, svobodní kokuové nebývají věrní a vytrvalí v obsluze těch trpících, jimž na pomoc bylo jim dovoleno sem přijíti.

2. Bývají obyčejně zdrojem nemravnosti a svým pokoušením svádějí malo-

mocné k špatným návykům, a za jejich zlým příkladem někteří činí zde nepokoj.

3. Že nemajíce tu přirozených úvazků, po dlouhé důvěrnosti s malomocnými opouštěvají místo, kdykoliv se jim zlíbí, a ač nemoc není ještě viditelná, silně se podobá, že nosí zárodky její domů a tak stávají se velmi vhodným médiem na rozšíření nemoci mezi svými četnými přáteli.

4. Jsou zde velmi málo platní, ač jsou-li tu vůbec platní. Nechtějí nic udělati pro chudé trpitele leč za plat, a s výtěžky takovými karbaní a chodívají dům od domu a pomáhají stravovati hubené zásoby chudých malomocných; nemají pevného příbytku a jsou příliš líní k práci sami pro svou výživu — někdy i pokoušejí se získati šatstvo malomocných za nějaké horší nebo jiné.

Pro tyto vážné důvody osměluji se doporučiti úřadům, aby byli budoucně přísnější než v minulých letech a aby se zabránilo šidbě, dali si dokázati zákonné manželství, prvé než přístup se dovolí. Kromě toho dočasné návštěvy, které možno dovolovati lidem obstarlým, ať jsou vždy co nejkratší a co nejprísněji ať se dohlíží, aby

zabráněn byl do osady přístup každému zdravému dítěti nebo mladé osobě.

Cítím se povinen prositi Vaši Excelenci, by mi dovoleno bylo promluvit o velmi vážné věci, ve které oficielně zdám se jedním z hlavních činitelův. Abych se vyhnul kritikám, chci liberálně odložit pokud jen možno, všechny různosti víry a mínění, a ukázat, jak potřebno bylo pro časné i věčné blaho našich malomocných srovnání mezi minulostí a přítomností a mezi těmi, kteří se podrobují mravní výchově a kteří se nepodrobují.

Před tím, než jsem přišel sem, uznávalo se a mluvilo se o tom ve veřejných novinách jako v soukromých listech, že největším nedostatkem malomocných v Kalawao tehdy bylo, že nemají duchovního vůdce nebo kněze, což mělo v zápětí, že povšechným pravidlem místo ctnosti byla neřest, a degradace nejnižšího typu byla vůdčí té komunity. Přišel-li do malomocné osady nový člen, staří někteří brzy se přičiňovali vštípit jim bludný axiom: »*Aole kanawai ma Keia wahi*« (Na tomto místě není zákona). Nejen v soukromém obcování, ale i ve veřejných schůzkách sám slyšel jsem tuto nauku prohlašovati, a po dlouhý

čas vskutku bylo mi bojovati proti jejímu praktikování, jež bylo proti zákonu Božímu jako proti zákonu lidskému. V důsledku této bezbožné theorie lidé ponejvíce svobodní, nebo odloučení pro nemoc, žili smíšeně bez rozdílu pohlaví, a nejedna nešťastná žena stávala se prostitutkou, aby si získala přátel, kteří by o ni pečovali, a děti, byly-li zdravé a silné, užívalo se jako služebných. Když pak neduh je sklátil, takové ženy a děti bývaly vypuzeny, a bylo jim hledati si jiného útočiště; někdy bývaly vyloženy za kamennou zeď a nechali jich tam zemřít, jindy najatá ruka odvěkla je do nemocnice. Tak obyčejně velebeného „aloha“ (lichocení, zavděčování se) domorodců se zde úplně nedostávalo, aspoň po této stránce.

Jak již bylo zmíněno na jiných stránkách, havajská „hula“ (národní tanec) byla pořádána dle pohanského způsobu, pod ochranou starého božstva Laka, jež mělo četně oltářův a obětí, a upřímně vyznávám, že jsem měl krušnou práci, abych vyhladil lakovské náboženství a bohoslužbu a tím přítrž učinil rejům hula a jejich zhoubným následkům. Ačkoliv lidé dospěli nejvyššího stupně zoufalství duševního i tělesného,

možno říci k jejich cti, že jsem je zastal méně oddány čarům a kejklům „kahuna lapaau-ův“ čili domorodých lékařů, nežli jsem zastal staré domorodce na Havaii, — kteréžto okolnosti mne velmi povzbuzovaly, abych trvale zůstal mezi nimi, se skoro jistotou nadějí svého konečného zdaru jako katolický kněz.

Krátkou úchylkou promluvíím zde o jiném zdroji nemravnosti, totiž o zhoubném opíjení. Nejprvé třeba vyložití, jak získávají látky. Roste tam velmi hojně na úpatí hor rostlina, domorodci nazývaná *Ki* (*dracaena terminalis*), jejíž kořen, dá-li se vařit a kvasit a destilluje-li se, skýtá silně opojné tekutiny. Poněvadž způsob destillace jest velmi hrubý a nedokonalý, tekutiny z ní naprosto nelze pít. Brzy po mém příchodu destillace této hrozné tekutiny byla rozšířena u veliké míře. Domorodci, kteří jí podlehli, zapomínali všeliké slušnosti a běhali nazí, počínajíce si jako zcela šílení. Důsledek možno snáze si představit nežli napsati na papír. Místní úřadové snažili se učiniti přítrž všemu hroznému řádění, ale po dlouhý čas nezmáhali nic. Poněvadž bylo objeveno, že jistí členové naší policie jsou spolčeni se strůjci zla, ob-

cházelí jsme, „luna nui“ a já, a na vyhrůžky a domluvy posléze vydali svá nářadí, jichž užívali na destilaci; někteří z nejtrestnějších pachatelů byli odsouzeni, ale bylo jim odpuštěno s podmínkou, že už nikdy toho nebudou činit.

Po dlouhý čas, jak bylo svrchu řečeno, účinkem toho zhoubného nápoje, ničeho jiného neměli na mysli než hula, prostituci a pití. Nemajíce duchovního rádce, spěli kvapem k úplné zkáze. Přemnozí, kteří leželi choří a skláceni, byli opuštěni a zůstaveni sami své péči, a leckterí z nich zemřeli z nedostatku obsluhy, zatím co ti, kteří měli jim podati pomocné ruky, chodili po vyraženích nejzhoubnějšího a nejnemravnějšího druhu.

Když tolik lidí umíralo, moje kněžská povinnost k nim často mi poskytovala výhodné možnosti navštívití jich v jejich příbytcích, a ač moje povzbuzování bylo mířeno zvláště na sklácené, často zapadalo v sluch veřejných hříšníků, kteří ponenáhlu poznávali následky svého bohopustého života a napravovali se a tak s důvěrou v milostivého Spasitele odkládali svoje mrzké návyky.

Laskavost ke všem, dobročinnost k nuzným, soucitná ruka k trpícím a umírajícím

a s tím spolu pevná nauka náboženská, již jsem vštěpoval svým posluchačům, byly mými trvalými zbraněmi, jimiž jsem uvedl mravný život mezi malomocné. Jednou z velikých mravních reform, jež přispěla k potlačení bezuzdnosti, bylo povolení sňatků malomocným, jimž nebránilo manželství dříve uzavřené, a mnoho manželstev žije dnes v osadě slušným způsobem.

S potěšením pravím, že s přispěním místní správy moje práce zde, jež na začátku zdály se téměř marny, byly, díky milostivé Prozřetelnosti, skvěle korunovány zdarem, neboť nyní neřesti prvé zmíněné ukazují se málo nebo vůbec byly vykořeněny.

Malomocenství od nepaměti až dosavad vždy bylo uznáváno za neduh nezhojitelný. Předkládaje Vaší Excellenci svá mínění o medicíně, rozlišuji mezi nemocí vyvinutou a začínající. Při začínající možno rozumným lékařským ošetřováním dosíci zlepšení stavu malomocného, zmírniti jeho bolesti a postup nemoci poněkud zadržeti; ale na dokonalé vyhojení není čáky, neboť takového požehnaného účinku dlužno hledati a jedině doufati z nějakého nadpřirozeného daru.

Snad v blízké budoucnosti zvýšením péče a neúnavnou vytrvalostí v studiu této choroby mezi nejintelligentnějšími lékaři a vědci objeví se zvláštní lék na vyhojení malomocenství, který dle mých známostí nebyl ještě nalezen.

Když nemoc začíná a není ještě vyvinuta, jediné náležitou medicinou, dobrou dietou, čistotou, úplným odloučením ode všech malomocných a jinými potřebnými zbraněmi možno se nadíti vykořenění neduhu z těla neb aspoň úplného zaražení jejího postupu. Jest tomu nyní asi dvacet let, co tato osada byla založena, a tuto dobu možno dělit ve tři zvláštní období.

Když jsem sem přišel, na konci první periody, od r. 1866 do 1873, mohu jen stanovit, jak jsem zde věci tehdy nalezl. Vzpomínám si, že ubožáci byli beze všeho přispění lékařského, až na několik lékařův a svých domácích léků, z kterých, myslím, bylo jim od založení osady stejně. Bylo napořád viděti lidi chodící vůkol se strašnými vředy, které pro nedostatek nějakých hadříků nebo kusu cupaniny a trochu masti, byly vystaveny špíně, mouchám a nečistému hmyzu. A nejen jejich bolestí se nedbalo, ale i dostal-li někdo horečku, průjem nebo jinou

z četných chorob, jež malomocní tak často dědívali, býval z nedostatku nějakého prostého léku odnešen.

Téhož roku, když jsem přišel do osady, přibyl tam běloch, též malomocný, jenž asistoval doktorům v nemocnici na Kalihi. Měl dosti praktickou znalost prostých medicin, i svěřen mu byl dozor nad naší nemocnicí, a tak on pečoval o pacienty tam, zatím co já věnoval jsem se povšechně těm, kteří žili vně. Naše lékárna, z největší části doplňovaná Komissí, sestávala z nejobecnějších potřeb. Lidé brzy pozorujíce, že užíváním takových léků prostých, jaké jsme měli po ruce, jejich bolesti velmi se lepší, víc a více se poptávali po prostých medicinách, a tak postupně nastalo značné zlepšení. Neměvše po tu druhou periodu lékaře, zkoušeli jsme sami pomáhati, seč jsme byli.

V nynější periodě, asi od osmi let, od r. 1878, byli jme v ošetřování čtyř různých lékařů, jimž vláda poskytla za značné výdaje všech rozmanitých léků, jež by předpisovali. Smím poukázati Vaší Excellenci na výroční zprávy těch intelligentních pánů a omluviti se, že nevyslovuji nijakého soudu o jejich různých způsobech ošetřování?

Z anglického přeložil A. L. STŘÍŽ.

Jos. 1896

*„Nepřeju si nic lepšího než přiznati talent vašemu
Shakespearovi, ale nikdy jsem od něho ničeho
nečetl.“*

M O D L I T B Y,

JEŽ VE VAILIMĚ NAPSAL

ROBERT LOUIS STEVENSON

Z ANGLICKÉHO PŘELOŽIL ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ.

ÚVOD

V každém domě samojském den uzavírá se modlitbou a pěním hymnů. Opomenutí této posvátné povinnosti ukazovalo by nejen na nedostatek náboženského vzdělání hospodářova, ale na nestoudnou neúctu ke všemu, co jest v samojském životě společenském vážného. Mnohým bez pochyby večerní pobožnost byla pouhým výkonem povinnosti. Dítě, odříkávající modlitby na klíně matčině, nemá jistě pravého ponětí o smyslu slov, která tak ochotně žvatlá, ale ubírá se na svou postýlku s pocitem nebeské ochrany, které by pohřešovalo, kdyby se zapomnělo pomodlit. Průměrný Samoan namnoze nebývá než větším dítětem, a neklidně by kladl hlavu na svůj dřevěný podhlavec, kdyby se nebyl účastnil, byť jen povrchně, večerní modlitby.

U mého hospodáře modlitba, přímé obrazení se na Boha, byla nezbytností. Když byl šťasten, cítil se puzen, děkovati za tu nezaslouženou radost; když naň dolehl zármutek nebo trápení, volati o sílu, by snesl, co dlužno snésti.

Vailima leží asi tři čtvrti hodiny cesty stále stoupající od Apia a přes půl této vzdálenosti od nejbližší vsi. Bylo daleko pro unaveného člověka, choditi každého večera dolů za jediným účelem, aby se účastnil rodinné pobožnosti; a cesta křovím byla tmavá a pro samojskou obraznost plná nadpřirozených děsů. Pročež když náš dům vjel do pravidelných kolejí a pouta samojského života rodinného blíže nás vespolek spínala, Tusitala cítil potřebu, uzavříti naše známé v naši večerní modlitbu. Myslím, že jsme byli jedinou bělošskou rodinou v celém Samojsku, kromě rodin misijnářských, kde den přirozeně se končil tímto domácíým, patriarchálním obyčejem. Netoliko že náboženské úzkostlivosti domorodců byly tím upokojeny, ale, čeho jsme se nenadáli, i naše vážnost — a mimochodem i vážnost našich krajanů — byla tím posílena, a vliv Tusitalův vzrostl desetkrát.

Když bylo po vší práci a po jídle, bylo zatroubeno na *pu* čili válečnou ulitu, ze zadní

verandy i z průčelí, že to všichni mohli uslyšet. Nevím, že by se nám bylo někdy zdálo nevhodno, užívatí válečné ulity k pokojnému svolání na modlitbu. V odpověď na to znamení bílí členové rodiny zaujímali svá obyčejná místa v jednom konci prostranné síně, kdežto Samojci — muži, ženy i děti — hrnuli se všemi otevřenými dveřmi, někteří nesouce svítilny, bylo-li večer tma, všichni pohybující se tiše a usazující se se samojskou důstojností do širokého půlkruhu pod velikou lampou, jež visela se stropu. Pobožnost začala se tím, že můj syn četl kapitolu ze samojské Bible, potom Tusitala se modlil anglicky, někdy s patra, ale častěji z poznámek této knížky, jež prokládal neb obměňoval dle denních okolností. Potom se zpívaly jeden nebo dva hymny v domácím jazyku a říkala se společně Modlitba Páně, též samojsky. Mnohé z těch hymnů byly v starých toninách, velmi divoké a válečné a silně v rozporu se slovy missionářskými.

Někdy přecházející tlupa nepřátelských bojovníků s umouněnými tvářemi nahlédala na nás otevřenými okny, a často bylo nám přestati, až neobyčejně divý, monotonní zvuk domorodských bubnů utichl; ale ani žádný Samojan, ani, myslím, běloch, nezměnil své-

ho vážného chování. Jednou, vzpomínám si, pohled nenadálého úleku kmitl se na obličeji Tusitalově, když můj syn proti svému obyčeji čísti další kapitolu, nejbližší po kapitole včerejší, obrátil listy své Bible zpět a vyhledal kapitolu prudce výhružnou a až příliš se hodící na cizinecké diktatory poplašených Samojců. Podruhé hospodář sám přetrhl pobožnost náhlým zaražením. Byl se právě dověděl o zrádném počínání jistého člověka, jemuž vším právem důvěřoval. Toho večera modlitba zdála se nezvykle krátkou a formální. Když se dozpívalo, on prudce vstal a vyšel z místnosti. Kvapil jsem za ním, obávaje se, neochuravěl-li náhle. „Co se stalo?“ ptal jsem se. „Toto“, odpověděl: „nejsem ještě schopen říci: Odpusť nám naše viny, jakož i my odpouštíme našim vinníkům.“

Jen s přirozenou nevolí zmiňuji se o poslední modlitbě za života mého hospodáře. Mnozí se domnívali, že vyslovuje tu modlitbu, ukazoval, že se mu dostalo nějakých znamení blížící se smrti. Mně jest jisto, že neměl takových znamení. Já sám jsem řekl shromážděné rodině, že cítím, jak hrozící neštěstí přibližuje se víc a více. Každý Skot usoudí, že tvrzení bylo přijato vážně. Nebylo možno, myslili jsme, že by nebezpečí někoho v domě

děsilo; ale pan Graham Balfour, bratranec mého hospodáře, nám velmi blízký a milý, byl na nebezpečných vyjíždkách. Naše obavy sledovaly různé lodice, více nebo méně nehodící se k plavbě, na kterých se vydal na moře od ostrova k ostrovu až ke korálové výspě, kdež vyhoštěný král Mataafa byl tehdy uvězněn. V poslední své modlitbě hospodář v noci před svou smrtí, prosil, by nám dáno bylo síly, bychom snesli ztrátu tohoto přítele, kdyby taková bolest byla na nás dopuštěna.

MODLITBA O ZDAR.

Pane, shlédni na naši rodinu zde shromážděnou. Děkujeme tobě za toto místo, kdež bydlíme; za lásku, jež nás pojí; za pokoj, jehož jsi nám dnes dopřál; za naději, s kterou očekáváme zítřku; za zdraví, práci, výživu a zářící nebe, jež činí náš život utěšeným; za naše přátele ve všech končinách země, a za naše přátelské pomocníky na tomto cizím ostrově. Dej, ať pokoj vládne v naší malé družině. Vyčišť z každého srdce skryté záští. Dej nám milost a sílu, bychom trpěli a vytrvali. Dej nám, hřešícím, milost, bychom přijímali ty, kteří proti nám se proviňují, a

odpouštěli jim. Pomoz nám, nedbalým, abychom laskavě snášeli nedbalost jiných. Dej nám statečnost a veselost a klidnou mysl. Uchovej nám naše přátele, usmíř nám naše nepřátele. Žehnej nám, možno-li to, ve všech našich spravedlivých snahách. Nemožno-li, dej nám sílu přijmouti, co nás čeká, abychom byli stateční v nebezpečí, pevní v trápení, mírní v hněvu a ve všech náhodách osudu a bychom až k branám smrti byli věrní a vespolek se milovali. Jako hlína k hrnčíři, jako větrný mlýn k větru, jako dítky svého pána prosíme Tebe o tuto pomoc a milosrdenství. Pro Krista . . .

ZA MILOST

Popřej, abychom zde před tebou byli sproštěni bázně ze změn osudu a bázně ze smrti, ať se dokoná zbytek naší pouti bez hanby pro nás a beze škody pro jiné, a když přijde onen den, ať zemřeme v pokoji. Zbav nás bázně i liché přízně; planých nadějí a nízkých zálib.

Buď milosrden ke každému v jeho slabosti; nedej, by někdo byl stržen; podpírej klopýtajícího na cestě a dej posléze odpočinek zemdlému.

RANNÍ

Den se navrácí a přináší nám malý okruh rušivých starostí a povinností. Pomoz nám, bychom si vedli mužně, pomoz nám, bychom žili zmužile, se smíchem a jasnou tváří, bychom oplývali veselostí i pilností. Dej nám, bychom chodili čile ve své práci po celý tento den, převed' nás k odpočinku unavené a spokojené a nezahanbené, a po-
přej nám na konec daru spánku.

VEČERNÍ

Přicházíme před Tebe, Pane, na sklonku tvého dne s díkůčiněním. Požehnej našim milovaným v dalekých končinách země, kteří nyní začínají své práce denní, když my je končíme, i těm, u kterých slunce nyní stojí v poledni, pomáhej jim, dopřej jim útěchy a zdaru. Naše stráž jest vystřídána, služba denní skončena, a přichází hodina odpočinku. Svěřujeme v ruce tvé svoje spící těla, svoje chladná srdce a otevřené dveře. Dej nám procitnouti s úsměvem, dej nám pracovati s úsměvem. Když slunce se vrátí na východ, ať s červánky obnoví se naše trpělivost; když slunce osvěcuje svět, ať naše milující vlídnost rozzařuje tento dům našeho přebývání.

JINÁ VEČERNÍ

Pane, přijmi naše modlitby za tento dům, za tuto rodinu, za tento kraj. Ochraňuj nevinného, krot' žádostivého a lstivého, vyveď nás z našeho soužení do země pokojné. Shlédni na nás i na naše vzdálené milé. Pomoz nám i jim; prodlužuj naše dny v pokoji a cti. Dej nám zdraví, potravu, zářící počasí, lehká srdce. Pokud zamýšlíme něco zlého, zmař naši vůli; pokud něco dobrého, provázej naše snahy. Učiň, bychom křivd zapomínali a dobrodiní si připomínali. Nechť uleháme bez bázně a procitneme a vstaneme s plesáním. Skrze toho, jehož slovy nyní uzavíráme.

V ČAS DEŠTĚ

Děkujeme Tobě, Pane, za nádheru předchozích dní a za vznešenou tvář tvého slunce. Děkujeme Tobě za radosti, jichž jsme sami zakusili, i za radosti, jež jsme mohli učiniti. A nyní, když mraky se kupí a déšť visí nad lesem i nad naším domem, dopřej nám, bychom nepoklesli na duchu. Nechť nevy-mizí nám z mysli vzpomínka minulých milosrdenství a minulých potěšení; ale jako hlas ptáčka zpívajícího v dešti ať s vděčnou pa-

mětí přečkáme hodinu temnoty. Čeká-li nás nějaká trapná povinnost, posiluj nás milostí odvahy; jestliže nějaký čin milosrdenství, nauč nás něžnosti a trpělivosti.

JINÁ V ČAS DEŠTĚ

Pane, Ty sesíláš déšť na nesčetné milliony lesův a napájíš v hojné míře stromoví. Jest nás zde na tomto ostrově několik hrstek lidí, a kolik myriad a myriad statných stromů. Nauč nás o stromech. Moře vůkol nás, jež obnovuje tento déšť, hemží se plemenem ryb; nauč nás, Pane, smyslu ryb. Ať uzmáme sami, proč jsme, jedna z nescíselných tlup, jež jsou dílem tvých rukou. Když bychom zoufali, nechť si připomínáme, že tito též líbí se a slouží Tobě.

PŘED DOČASNÝM ROZCHODEM

Rozchážíme se, někteří za občerstvením, někteří za pobožností, někteří z povinnosti. Provázej nás, náš vůdce a anděle; drž před námi na našich rozdělených cestách znamení našeho skrovného povolání, bychom vždy věrně se snažili o to nepatrné dobro, jež jest v našich silách. Pomoz nám

v tom, náš Tvůrce, pořadateli osudů — Ty, Pane dalekosáhlých plánů, ve kterých my slepě pracujeme, dopřej nám, bychom byli stáli sami k sobě i k svým milovaným.

ZA PŘÁTELE

Za své vzdálené milé vzýváme tvoji milostivost. Zachovej je na živu, zachovej je v rostoucí cti, a nám dopřej, bychom zůstali hodni jejich lásky. Pro Krista Tebe prosíme, ať se našim milým není třeba stydět za nás nebo nám za ně. Uděl nám jen toho, a uděl nám odvahy, bychom snášeli menší zla neotřesení a bychom přijímali smrt, ztrátu a zklamání, jako by to byla stébla na proudu života.

ZA RODINU

Přispěj nám, tvá-li to vůle jest, v našich péčích. Buď milostiv k této zemi, a k spravedlivým lidem. Pomoz těm, kteří dnes zápasí v zklamání se svými křehkostmi. Požehnej naší rodině, požehnej náš lesní příbytek, požehnej našim pomocníkům na ostrově. Ty, jenž jsi stvořil pro nás toto místo klidu a naděje, přijmi a rozplameň naši vděčnost; po-

moz nám, bychom sloužíce druh druhu, spláceli dluh tvých nezasloužených dobrodiní a milostí, abychom, až lhůta našeho správcovství vyprší, když okna budou se zatmívati, kdy svazek rodinný se rozváže, nebylo tehdy hořkosti výčitek v našem loučení.

Pomoz nám ohlížeti se po dlouhé cestě, kterou jsi nás provázel, na dlouhé dny, v nichž bylo nám spláceno ne dle našich zásluh, ale dle našich žádostí; na propast a blátivou hlínu, na černé zoufalství a na hrůzu špatného vedení, z níž naše nohy byly vytrženy. Za své hříchy odpuštěné nebo překažené, za svou hanbu nevyjevenou žehnáme a dobrořečíme Tobě, Bože. Pomáhej nám však znovu a vždy. Tak pořádej osudy, tak posiluj naši křehkosti, abychom den ze dne přicházeli před Tebe s tímto zpěvem vděčnosti a na konci byli propuštěni se ctí. Ve své slabosti a své bázni nádoby rukama tvýma vytvořené tak Tebe prosí, tak Tebe velebí. Amen.

V NEDĚLI

Prosíme Tebe, Pane, shlédni na nás s milostí, na lid mnoha rodin a národů shromážděný v pokoji tohoto přístřeší, slabé muže i ženy, udržované záštitou tvé trpělivosti. Buď

trpěliv vezdy; snášej nás ještě chvíli; s našimi porušovanými úmysly dobrého, s našimi špatnými snahami proti zlému, trp nás ještě chvíli, bychom vytrvali, a možno-li, pomoz nám, bychom lépe činili. Požehnej nám našich mimořádných milostí; přijde-li den, kdy budou odňaty, posilni nás, bychom byli mužni v sklíčení. Buď s našimi přáteli, buď s námi. Provázej každého z nás k odpočinku; bdí-li kdo, zlahodni mu tmavé hodiny bdění; a když se vrátí den, vrať nám naše slunce a Utěšitele, a probuď nás s ranními tvářemi a s ranními srdci, čilé k práci, čilé k štěstí — bude-li štěstí naším údělem —, označen-li pak den k strasti, silné, bychom ji snesli. Děkujeme Tobě a velebíme Tě, a slovy Toho, jemuž tento den jest zasvěcen, uzavíráme svou oběť.

NA SEBEHANU

Pane, osvět' nás, bychom viděli břevno, jež jest v oku našem, a oslep nás k mrvě, jež jest v oku našich bratrů. Nechť hmatáme svoje hříchy rukama, zvelič je a osvětliž je před námi jako slunce, učiň, bychom je jedli a pili jako svou denní potravu. Oslep nás k proviněním našich milých, vyhlad' je z našich pamětí, vyjmi je z našich úst na vždy. Nechť

všichni je nosíme před Tebe a měříme na falešných vahách lásky a nechť jsme v jejich očích a ve všech příhodách sami nejvíce vinni. Pomoz nám zároveň milostí statečnosti, aby nikdo z nás nebyl stržen, když usedáme bledoucí nad troskami svého štěstí a své zachovalosti: dotkni se nás ohněm s oltáře, abychom povstali a znovu vystavěli své město: ve jménu a podle vzoru toho, jehožto slovy modlitby nyní uzavíráme.

O ZAPOMENUTÍ SEBE

Pane, tvorové Tvoji ruky, vyděděné dítky přicházejí před Tebe se svými nesouvislými přáními a stesky. Dítka jsme, dítkami budeme, dokud naše matka země nestráví našich kostí. Ujmi se nás, napravuj nás, veď nás, svá hříšná nevinátka. Osušuj naše marné slzy, vykořeň naše marné hněvy, pomoz nám v našich ještě marnějších úsilích. Jest-li tu někdo vzdorující, jako dítky vzdorovávají, jednej s ním a osvěť ho. Učiň, ať se rozední nad ním, aby uviděl sebe a zahanbil se. Učiň, ať se nebe ukáže nad ním, Pane, jedinou cestou k nebi, zapomnění sebe, a ať se rozední nad jeho sousedy, aby mu pomáhali a nepřekáželi.

ZA OBNOVU RADOSTI

Jsme zlí, ó Bože, i pomoz nám, bychom to uviděli a polepšili se. Jsme dobří, i pomoz nám, bychom byli lepší. Shlédni na své služebníky s okem shovívavým, jako posíláš slunce a déšť; shlédni, volej nad suchými kostmi, nadchni je, oživ je; vzkřísíš v nás duši služebnosti, ducha pokoje, obnov v nás cit radosti.

MISSÁL ŘÍMSKÝ

V ČESKÉM PŘEKLADĚ.

(DOBŘÉ DÍLO, SV. XIII.)

Jest zajisté rozdíl v tom, jakou účast měli věřící při Mši svaté v dobách prvních a nyní. Tehdy, v dobách apoštolských, v katakombách, věřící byli při bohoslužbě vespolek a s knězem v Kristu opravdově jedno tělo a jeden duch, a spojení vnitřní jevílo se plně i na venek: modlili se s knězem, pěli hymny a žalmy, jichž posvátné melodie zdělili po králech a prorocích národa vyvoleného, a poslouchali čtení svatých Písem, v jejich prvotním ryzím a plném smyslu. Když později Církev vešla do basilik a katedrál a přímá účast na bohoslužbách omezila se na chór, ani tehdy shromáždění věřících nebylo odděleno; všichni byli velebností obřadů a svatostí celebrujících strženi v tutéž extasi, v totéž nebeské opojení.

Ale jinak jest nyní. Jest-li Mše svatá nejvyšším pojítkem a znamením jednoty, možno

přinynějším rozvratu bohoslužby usuzovati, jakými živly promíseno jest křesťanstvo. Vizme obyčejný průběh Mše v našich městských i venkovských kostelích. Trhne zvonec, a kněz, s albou vykasanou do půl lýtek, vyběhne s jedním dvěma kluky, obyčejně neoděnými v církevní úbor, ze sakristie k oltáři; tam spustí kolovrátek nepostižného repetění, do něhož vtrhují ministranti, vyštěkující první a poslední slova responsorií; místo křížů nad Obětí dělají se klikyháky a celý posvátný úkon jest eskamotáží, kterou třeba co nejdříve odbýti. A věřící? dělají, co kdo umí nebo co kdo chce. Aby jim nebylo tak pusto v kostele, utíkají se svými dušemi do modlitebních knížek. Zpívají, běda! nebo se modlí. Ale jaké jsou to knížky! Výběr jest nemalý. Neuplyne roku, ba měsíce, aby nevyšla nová modlitební příručka neb zpěvník, tu pro muže, pro ženy, i „pro vzdělané paní a dívky“, pro mládež, pro školní dítky (už pohříchu ani není jiných dětí než ty ubohé, nešťastné *školní*), ba dokonce pro studující dívky; se schválením biskupským i bez schválení, původní i přeložené. A všechny se rozšiřují, protože přes všechny nářky na bezbožnost jest mnoho, velmi mnoho těch, kteří se modlí.

Ale co mají tyto výtvory s bohoslužbou? Ve starých nebeklíčích bývaly aspoň překlady z církevních hodinek neb z modliteb Světců, sv. Gertrudy, Mechtildy a jiných, ale i ty už byly dávno vymýceny. Nyní dává se vše původní, národní a moderní; spisovatelé tito polehtávají zženštilá srdce, by se z nich vylévala nasládlá vodička citů, ve kterých pak duše se unyle koupe, nevědouc o ničem kolem sebe a nejméně asi — ač stále jej jmenuje nejněžnějšími přívlastky — o Bohu.

Kdo však se vážně probírá z třestění světa, prvně poznává, že Mše Svatá jest ohniskem, zdrojem, z něhož vychází všechno světlo, potrava a síla pro denní život, a aby se přissáti mohl k tomuto zdroji, potřebuje nejprve proniknouti stěnu, jež ho dělí od kněze obětujícího, rozuměti tomu, co se koná na oltáři. Církev totiž jest vždy táž, apoštolská, a co bylo potřebou v katakombách, jest potřebou i dnes. Když tedy obec věřících jest roztříštěna, nezbyvá než aby sám kolem sebe každý zřídil katakomby, sám sledoval vlastního kněze a obětníka Mše, Krista.

Říkává se: ať jest bohoslužba v jazyku srozumitelném, a všem bude možno sledovati ji. Zajisté, bývala u nás liturgie slovanská, jak ji vytvořili svatí Cyrill a Metoděj, a do-

stalo se tím jazyku slovanskému té přednosti nade všemi evropskými, že byl stejně *jazykem Božím* jako latina a řečtina, a Papežem klatba vyhlášena byla na každého, kdo by této rovnosti popíral. A kdo tím vinen, že se liturgie slovanská neudržela? Bývala by přes všechny nátlaky Němců byla vytlačena a zapomenuta, kdyby naši předkové byli si jí vážili a drželi ji v slávě a aspoň tak houževnatě si jí hájili, jako později svých národních bludařstev? Ještě Karel IV. uvedl slovanskou bohoslužbu do Prahy, ale čeští páni i měšťané, duchem poněmčilí, měli už tehdy jiné péče a rozmary. Aby byla vzkříšena a nově vytvořena slovanská bohoslužba, bylo by třeba nejprve ryzího lidu čistých božských vznětů a nových mohutných tvůrčích Světcův jako byli Metoděj a Cyrill. Pomyslí-li se, že by bylo dlužno převést všechny knihy liturgické do jazyka čistého, který by se lišil od řeči zkažené a ohnušené školami a živnostmi, a vytvořiti hymny rovnocenné hymnům latinským, jež po staletí zrály k dokonalosti, a ke všemu tomu nový zpěv — uvidí se poněkud, jak naivní jsou všechny pokusy o národní bohoslužbu. A nestačilo by, byť i po lidsku co nejvěrněji bylo vše přeloženo; Liturgie jest dílo Ducha Svatého a tudíž ka-

ždá nová liturgie jest možna jen jako nový, božský originál, inspirovaný a vibrující všemi tajemnými smysly. Přinese-li se Církvi nová liturgie, ať toho neb onoho jazyka, rovná krásou a dokonalostí ostatním, jistě ji Církev s největší láskou přijme a potvrdí, ale nesmířitelně bude se vždy na odpor stavěti pokusům národních modernistů, kteří do svých porušených obřadů zavádějí padělky nebo obřady přísně latinské počesťují.

Ale jak všechny ty pokusy národovců kněžských i lidových jsou opravdu jalovy, patrně z toho, že ani pro soukromou potřebu není u nás překladu posvátných knih církevních, ač přece i u jiných národů, románských, kteří snadno latině rozumějí, jsou knihy ty dávno přeloženy, jako třeba Missál, jehož překlady ve Francii i na venkově jsou obyčejnou knihou modlitební.

Missál, vlastně obšírnější výtah z něho, promísený poznámkami, byl sice již česky vydán, v překladu kněze P. Prokopa Baudyše, r. 1891, ale překlad ten není zcela věrný, a posvátný pel latiny bývá setřen; a vydání nevzhledné, příliš málo důstojné tak vznešené knihy, a nepohodlné, a proto pokud jest vůbec znám, bývá jen mezi pobožnostními

příručkami těch, kteří od nikoho, ani od Boha příliš nepožadují, jsouce s tímto světem jakž takž spokojeni.

Texty Missálu až na vlastní modlitby jsou texty Písma. Při překladu do češtiny tedy možno i dlužno vzíti za základ Bibli Svato-václavskou; ta jakožto překlad tradiční zůstává, i přes novější pokusy, překladem nejlepším. Z českých jen Sušil poslouží dobře k dalšímu studiu, neboť ten vším si textů řeckých i staroslovanských, i vystihl leckde plněji smysl i vyjádřil jej přiléhavěji, těže ze svých zkušeností jazykozpytných. Ale k textu řeckému a jeho staroslovanským překladům možno ještě více přihlížeti, a jest to s prospěchem nemalým, spojeno-li to se snahou neuchylovati se bez vážných, zřejmých důvodů od překladu tradičního, jehož dobré stránky na první uvážení nebývají snad ani patrné.

Ale přece texty Písma vyžadují značného tříbení, neboť bývají vybrány do officií mešních v krátkých charakteristických výňatcích, a tu nepřesnost tím spíše vadí; a kromě toho tyto texty, z nejdolehlejších míst Písma svedené, skýtají v jednotlivých slovech latinských netušených paradoxních harmonií, v nichž obráží se Světec neb Tajemství, jež

se právě slaví, i záleží na tom, aby i v češtině tato konkordance byla zachována. Nelze tedy v krátké době Missál přeložit, aby bylo možno vydati jej ihned celý. Ale ani nebylo by vhodno pro praktickou potřebu věřících vydávati jej v jedné knize, neboť bylo by pak dlužno bráti na Mši pokaždé foliant, z něhož potřebí jest sotva pětistého dílu. Vydáváme tedy náš Missál tak, že v knížku spojena jest jen část denně potřebná, jinak budou vždy odděleně vydávána Mešní officia na ten který svátek. Radí pak se v Missálu officia mešní dle těchto skupin:

1. *Proprium de tempore*, Mše na neděle, svátky Páně a jisté význačné dny, jako dny kvatembrové, dny 40denního postu, vigilie a oktávy Božích Hodů.

2. *Proprium de Sanctis*, Mše na svátky Marie Panny, Andělův a Svatých a na oslavu různých tajemství Páně.

Mše *de tempore* a *de Sanctis* se často spojují, tím způsobem, že se slouží Mše *de Tempore* se vzpomínkou světce nebo více svatých, jichž svátek spadá v ten den, totiž po „modlitbě“ (kollektě), „sekretě“ a „modlitbě po přijímání“ říká se „modlitba“, „sekreta“ a „modl. po přijímání“ z officia toho jednoho neb více svatých; nebo zase slouží

se Mše de Sanctis se vzpomínkou neděle nebo toho dne, totiž s připojením modliteb z příslušného officia de Tempore. Které officium kdy převládne, určeno zvláštními předpisy.

3. *Commune Sanctorum*, Mše více svatým společné, jako obecná mše na svátek Mučedníka nebo více Mučedníků, na svátek Učitele Církve a pod. Někteří Svatí mají totiž officia zcela neb z valné části stejná, proto v Propriu v jejich den bývá jen poukázáno na příslušnou Mši z Commune Sanctorum, a bývají tyto Mše označovány dle začátečních slov Introitu, tedy třeba: Mše „Kněží tvoji“, Mše „Spravedlivý jako palma“.

4. *Mše votivní*. Jednotlivé dny v témdni věnovány jsou na vždy jistému kultu, jako středa svatému Josefu, čtvrtek Nejsvětější Svátosti, sobota Panně Marii, a dle toho jsou i zvláštní mše, řečené votivní. Mše votivní o Panně Marii se obměňuje dle doby: poněkud jiná jest na dobu adventní, jiná na dobu vánoční, postní, velikonoční a po Svatém Duchu. K těmto Mším votivním připojeny jsou jiné, pro rozličné potřeby: Mše při uprázdňení stolce papežského, Mše proti schismatu, v čas války, za nemocné, Mše za snoubence a jiné.

5. *Mše zádušní*, a to Mše za všechny věrné zemřelé, Mše v den pohřbu, ve výročí pohřbu a Mše zádušní pro kterýkoliv den.

6. *Missae ss. Summorum Pontificum et aliorum Sanctorum aliquibus in locis celebrandae*. Mše nejvyšších Velekněží a jiných svatých, kteří však se neslaví liturgicky po veškeré Církvi, nýbrž jen v některých zemích.

Na konci jsou ještě *Orationes diversae*, modlitby rozličné, které se přibírají ve Mši de Tempore nebo de Sanctis v jisté dny a říkají se po „modlitbě“ (kollektě), „sekretě“ a „modl. po přijímání“, jsouce též trojité. Jsou to Modlitby o přímlyvy Svatých, proti pronásledovatelům Církve, za papeže, proti nepřátelům, za živé i za mrtvé a mnohé jiné.

Každé officium vydáno tedy bude o sobě, a označeno bude na každém, do kterého z jmenovaných oddílů náleží, i možno si je dle toho řaditi a na ten který den potřebné vybírat.

V *Kalendáři* na začátku Missálu jsou ovšem jen svátky Svatých po veškeré Církvi slavených, jak jsou v Propriu de Tempore. Sestavovati zvláštní kalendář pro svátky u nás slavené, nebylo by ani vhodné, neboť v každé diecési jest v tom nějaká změna, a ani tak by se ještě nevědělo určitě, který svatý se kterého dne slaví, neboť to ustanovuje

biskup pro svou diecési zvláštními předpisy, a svátky, které by přišly na neděle nebo střetly se s jinými, překládají se na jiné, volnější dny.

Missál přeložen jest z nejnovějšího vydání vatikánského. Pozdější změny dle nových papežských dekretů týkají se jen *Propria*, i bude na ně při postupném vydávání brán zřetel. Jen v Kalendáři, vytištěném před nejnovějšími změnami, bude třeba několika oprav, poněvadž *motu proprio* Pia PP. X. ze dne 23. října 1913 ustanoven byl svátkům, jež se slavívaly v nedělích, určitý den v měsíci, jako svátkům Nejsvětějšího Jména Ježíšova, Jména Panny Marie, Slavnosti Růžencové a jiným, a svátky Sv. Josefa a sv. Jana Křtitele, jež přeloženy byly r. 1911 na nejbližší neděle, vráceny byly ve své dřívější sídlo.

Interpunkce překladu lekcí a modliteb zachována namnoze dle latinského textu; tam totiž dvojtečky a středníky označují knězi kadence při Mši zpívané; i může čtoucí tím blíže sledovati čtení knězovo.

Má však naše české vydání jednu vážnou vadu: nemá biskupského schválení, *imprimatur*. Leč ordinariát olomoucký měl za těch deset měsíců, co tam náš překlad ležel,

dosti času, aby jej prozkoumal a možné chyby vytkl, jak bylo jeho povinností. A ostatně jaká záruka z takového schvalování, když tyto ordinariáty tak dřímají po svých politikářských ožralstvech, že schvalují zcela klidně věci bludné? Tak třeba v českém překladě encykliky Pia PP. X. „Pascendi dominici gregis“, vydaném drem Kachníkem, profesorem theolog. fakulty, a věnovaném svatému Otci, jest křiklavá chyba, kterou nemůžno považovati za chybu tiskovou, blud, pravý opak toho, čemu tam učí Papež; a jest to arcibiskupem olomouckým schváleno! a ještě lepší: biskup brněnský vložil tentýž překlad s tímž bludem do svých „Akt brněnské synody diecéšní“ z r. 1911. A tolik doktorů to čte (nebo nečte), a všichni slepí!

Ale biskupské schválení v této době není ani zvláštní chloubou, neboť ví se, jaké neřády pobožné literatury se jím honosí. A ti, kteří se na nás vydání Missálu dožadovali, jsou ochotni vzít na sebe zodpovědnost za tento nedostatek, i s dávkou hanby za duchovní své otce, kteří místo aby viděli v takových snahách a pokorné, nanejmeně dobré práci svou vlastní slávu a předem jí žehnali a povzbuzovali k ní, jen a jen překázejí.

Missál, po Písmě svatém nejposvátnější kniha Církve, jest pro každého zdrojem ne-skonalých užitek a rozkoší duchovních. Odtud pozná se pravý duch, v jakém Bůh přeje si býti chválen, vzýván a usmiřován. Mnozí Svatí zůstavili po sobě krásné modlitby, ale vlastní modlitby Církve přece předčí všecky. Jako v nejvyšší modlitbě, Modlitbě Páně, jest v nich skrytým principem slovo Spasitelovo: *Modlíce se, nemluvte mnoho, jako pohané* (Mat. VI, 7). Modlitby církevní jsou krátké, ale jest v nich vše, zač třeba prositi; jsou krátké, ale každé slovíčko jejich jest jako jemně broušený drahý kámen, hrající mnoha odlesky a mistrně zasazený v celek. Nedo-týkají se jen srdce, zabírají člověka celého a drží jej před Bohem v kázni, v soustředění, vštěpujíce mu žádosti Bohu nejlíbeznější a jemu nejpotřebnější. Modlitby Mešního řádu jsou odkazem samých Apoštolův a prvních biskupů mučedníků, a již myšlenka, že tato posvátná slova vycházela od počátku z úst tolika svatých kněží, biskupů a papežů, mučedníků a vyznavačů, v katakombách a pak po všech končinách, kam vnikl kříž a po všecka století že zasvěcována jimi Oběť usta-vičná, naplňuje duši slastnými vzněty. A když Bůh tak si zalíbil v těchto slovech, že chtěl,

aby v každé hodině po všechny dni a po všech končinách země až do skonání světa byl jimi ode všech Pomazaných svých vzýván, jistě i když srdce naše není vždy plně vzhůru a vroucí, přece již pouhé pokorné říkání těchto svatých slov, spojené s úmysly těch svatých kněží, jichž ústa mluvila a mluví je z plnosti srdce, zpřijemňuje Bohu naši modlitbu.

A což jednotlivá officia mešní! Na každý den, na každý svátek nový div tvůrčího Duha Církve. Všimněte si kterékoliv ze mší *de tempore*: mše na Hod Boží velikonoční, Nanebevstoupení, neděli svatodušní, Boží Tělo. Jen několik vět z Písma vybráno a sestaveno, a tímto novým celkem nejen že božsky vystižen smysl toho dne, ale vyzařuje z něho všecko kouzlo, všecka poesie každého svátku. A není denní život nudný, prázdný těm, jichž duše dává se těmito rajskými barvami a vlákny tajemných zvuků a vůní upoutati a unést v nebeské sjednocení. Ve Mších o Svatých pak předveden jest v každé vlastně život toho Světce, jak se jeví po svém dokonání, v slávě, ve světle věčnosti. Jaká stkvělost a bujnost a pestrost života na každý den. I když officia některých svatých — *de communi* — jsou stejná, ne-

jsou stejná; pro každého světce jinou řečí mluví, jinými tóny a odlesky hrají.

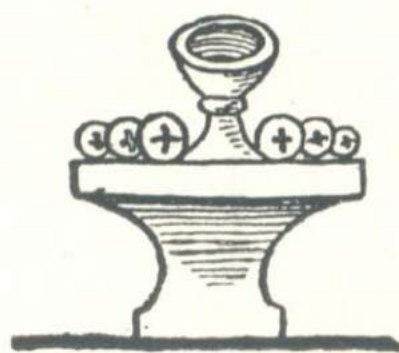
Ale Církev svou liturgií, svou poesii, nejen povznáší a utěšuje člověka, ale zejména též učí. A nikde nevzdělává tak účinně, jako právě při Mši Svaté. Podáváť z pokladu Starého i Nového Zákona krátké výňatky, čímž převýhodně seznamuje s učením Božím vůbec, a ozvěnami textů, tak stkvěle sestavených, slovo Písma ku podivu osvětluje. Takto věřící beze vší účasti pedagogův a jich školových definic denně roste v poznání a moudrosti, které však též ihned nesou ovoce, poněvadž duši k životu svatému přímo a radostně uchvacují. Zde nemluví ústa lidská, ale sám Kristus již na úsvitu občerstvuje duši, a jeho slova ozývají se jí znovu a znovu po ten den a ji oplodňují.

Mimo to mají čtení liturgická na každý den i smysl prorocký. Příhody, jimiž ten který den stane se významným, ať pro jednotlivce neb celou společnost, jistě mají svůj nástin a osvětlení v liturgických textech toho dne.

Ale jak teprve poslouchají se texty liturgické, když jsou přioděny svým slavnostním rouchem, zpěvem, chorálem římským! Tehdy věru možno zvolati s Žalmistou: *Jak*

sladká hrdlu mému vyřčení tvá, nad med ústům mým. A věru anathéma, stokrát anathéma těm správcům duchovním, kteří přes příkazy a úpěnlivé naléhání svatého otce Pia X. ani prstem nehnuli, aby zpěv gregoriánský do chrámů uvedli, ač to tak snadno a tolik duší tím mohli Církvi uloviti. Leč zpronevěra správců kostelních i po této stránce jest úplná, a tak ti, kteří by rádi slavili Největější Oběť v plné stkvělosti, povinni jsou těžce se odříkati této slasti. — A nejen toto zklamání čeká těch, které Duch přivábil, aby vyhledávali účasti na posvátných Tajemstvích; již na první krok setkají se se zklamáním osudnějším, s nesnází takovou, že snadno může všecky nábožné úmysly v člověku zbortiti: skorem nemožno nalézti kněze, při jehož Mši stačili byste volně neb aspoň zběžně sledovati texty liturgické. Potíž první a hlavní. Ale zase aspoň někteří ucítí odtud potřebu úpěti k Bohu, aby, než dovršen bude předpověděný rozkol, nachystaný tolika protipapeži vysvobozeného již Pia X., vzbuditi ráčil, dle listu sv. Petra, *rod vyvolený, kněžstvo královské kněžstvo svaté k obětování duchovních žertev Bohu příjemných skrze Ježíše Krista.*

Antonín Ludvík Stříž.

ZOGRAFSKÉ EVANGELIUM

Quattuor Evangeliorum **Codex Glagoliticus**

olim Zographensis nunc Petropolitanus. Characteribus Cyrillicis transcriptum notis criticis, prolegomenis, appendicibus auctum adiuvante summi ministerii borussici liberalitate edidit V. JAGIĆ. Accedunt specimen scripturae glagoliticae tabulae tres. *Berolini*, apud Weidmannos, MDCCCLXXIX. (Za 10 M.)

Svazek form. 19 × 26 cm, XXXVI str. předmluvy, na str. XXXVII—XLV nevydané ukázky hlaholského evangelistáře athosského, řečeného Grigorovičova, a na 174 str. po dvou sloupcích tištěn text Evangelistáře Zografského, cyrillicí; na konci list oprav a doplňků a na třech listech ukázky stránek Evangelistáře barevnou lithografií.

Kodex sám byl majetkem kláštera Zografského na Hoře Athosské, odtud roku 1860 darován byl caři ruskému Alexandru II., i chován jest nyní v knihovně petrohradské.

„...Abych bezpečně a opatrně soudil, pravím jen, že nevznikl později než v polovici 11. století, ba lze se právem domnívat, že byl napsán již koncem století 10., nebo začátkem 11. Jest tedy jednou z nejstarších památek jazyka staroslovanského a snadno mezi všemi dosud známými první místo zaujímá.“ — (Z předmluvy.)

KODEX KRISTINOPOLSKÝ

Actus Epistolaeque Apostolorum Palaeslovenice. Ad fidem Codicis Christinopolitani saeculo XII° scripti, edidit Aemilianus Kałużniacki. Sumptibus caes. litterarum academiae. *Vindobonae*, apud *Caroli Geroldi filium*. MDCCCXCVI.

Svazek v 8° (23 cm × 15 cm), na XXXIV stranách Index materiarum, Praefatio, Prolegomena, jazykem latinským, 257 stran textu, tištěného cyrilkou, a od stránky 259—375 dva slovníčky slov málo obyčejných. Na poslední straně 376 Corrigenda.

„...Kodex tento napsán byl jistotně ve století 12. a uchovaly se z něho — po tolika převratech — nejen valná část Skutků Apoštolských a všechny oekumenické Listy apoštolské, ale i všechny Listy sv. Pavla až na list k Titovi a Filemonovi. Poněvadž tedy jiné pozůstalé kodexy buď jsou pozdější nebo sice soudobé, ale ne tak úplné, předčí náš kodex ostatní tím, že jest nejstarší a nejúplnější. Kromě toho v materiále slovním a jiných věcech jeví nemalé stopy překladu nejprvnějšího.“ — Dle latinské předmluvy.

WALTER **SCOTT**

LEON BLOY, Stařec s Hory, 30. října 1908. —

„Každý rok čítám si znova některý román Waltera Scotta, bych v něm našel, třebaš jen na chvíli, první dojmy svého intelektuálního života před více než 40 lety. Tentokráte s odporem dočítám Monastýr, jako se sluší dočítati romány tohoto Skota, jež všechny se končí výtečnými sňatky a uspokojením sentimentálního čtenáře, vyjímaje román jediný, myslím, *Lucii z Lammermooru*.“

ŘEHOLNÍ ŘÁDY NA ZAČÁTKU XX. STOL.

LEON BLOY, Stařec s Hory, 27. listopadu 1908:

„Co mi píšete, nikterak mi neposkytuje jistoty, že jste povolán k životu řeholnímu.“

Nevzal bych si nikdy na sebe, hnáti ať kohokoliv do kláštera. Jsem velice přesvědčen, že všechny řeholní řády, příslušejíce Minulosti nebo čerpající z Minulosti, jsou mrtvy nebo na úmor. Vyjímaje *snad* Kartouzu nebo Trappu, naleznete všude svět a ducha světa, kterému byste rád unikl. Dnes hledají řeholní Řády bohatství, moci. Svatá Panna vyjádřila se o tom způsobem nejvýslovnějším a nejstrašlivějším. Čtete znova Tajemství Melaniino.“

GRADUALE ROMANUM

Graduale SACROSANCTAE ROMANAE ECCLESIAE DE TEMPORE ET DE SANCTIS, SS. D. N. Pii X. Pont. Max. jussu restitutum et editum. Cui addita sunt festa novissima. Romae. Typis Vaticanis. MDCCCXVIII.

Na začátku Dekret, jímž toto vydání Graduálu Římského prohlašuje se autentickým a typickým, Předmluva o způsobu tohoto vydání, vysvětlení De notularum cantus figuris et usu, a rubriky De ritibus servandis in cantu Nissae. Celkem XVI stran. — Na 916 stranách pak následují liturgické texty mešní s bezvadnou notací ryzího chorálu gregoriánského, na celý rok církevní, totiž: *Proprium de Tempore* a *de Sanctis*, str. 1—560, *Commune Sanctorum*, *Missae votivae* a *Missae pro aliquibus locis*, str. [1]—[208], pak *Ordinarium Missae*. Připojeny *Toni communes Missae*, *Appendix* (hymny k různým slavnostem) a *Index alphabeticus*, str. 1*—154*.

Noty ryty pěkně a bez chybičky, po nejstarším způsobu, jímž všechny jemnosti jsou dobře zachyceny a dle něhož snadno se zpívá. Kodeks tištěn čistě na pevném ručním papíře form. 15 × 23,5, a vyzdoben mnoha kresbami v záhlavích a barev. chromotypií v titulu. Na 1. str. reprodukován autograf Pia X. Prodává se za pouhých 8 Lir, váz. v černé kůži s červ. ořízkou 10 Lir. Na skladě má jej Typografia Poliglotta Vaticana, Roma.

ANTIFONALE ROMANUM

Antifonale SACROSANCTAE ROMANAE ECCLESIAE PRO DIURNIS HORIS, SS. D. N. Pii X. Pontificis Maximi jussu restitutum et editum. Romae. Typis Poliglottis Vaticanis.

Na prvních XX str. approbační dekret a kalendář, na dalších 1146ti: *Ordinarium divini officii et Psalterium per hebdomadam dispositum*, str. 1—184, *Proprium de Tempore* a *de Sanctis*, str. 185—776, *Commune Sanctorum*, *Officia propria pro aliquibus locis*, [1]—[222] a *Toni communes* 1*—54*, *Appendix* a *Index alphabeticus* a *Index generalis*, a připojeny jiné zvláštní nápěvy neb obměny některých hymnů již dříve uvedených. Kniha tištěna na papíře tenkém, indickém form. 15 × 24 cm, vyzdobena linkami v záhlavích a barevnou chromotypií v titulu. Výtisk za 8 L, v kůži s červ. ořízkou 12 L, v polokožené vazbě 10 L 50. Na skladě má Typografia Poliglotta Vaticana, Roma.

Graduale a *Antifonale Romanum*, monumentální knihy, v nichž vydány zpěvy církevní dle nejstarších pramenů, jak vytryskly z božské inspirace svých svatých tvůrců, pojí nás v souzvuk s Církví nejranějšího středověku i starověku a s psalmodiemi národa hebrejského. Kdo zná zkomolenost a kolísavost dřívějších vydání chorálu, ocení toto slavné ovoce snahy Pia X., obnoviti vše v Kristu.

GRADUALE ROMANUM. PRŮVOD VARHAN.

ORGANUM COMITANS ad GRADUALE PARVUM, quod juxta Editionem Vaticanam transposuit et harmonice ornavit **MAX SPRINGER**, organista Abbatiae Emautinae Pragae. — Ratisbonae 1910. Cum *Imprimatur* Archiep. Ordin. Pragensis.

Form. 22 cm × 37 cm, XIV stran úvodu (českého a něm.) a seznamů a 510 stran varhanního průvodu v dobře rytých notách s podloženým textem.

Mistrný průvod ke Graduale Romanum dle nového vydání vatikánského, plně vyhovující povaze chorálu gregoriánského i zákonům liturgickým jakož i požadavkům moderního umění; ne sice na každý den roku, ale přece na všechny hlavní svátky de Tempore i de Sanctis, celé Commune Sanctorum a Ordinarium Missae na všechny třídy svátků.

Harmonie Springerova jest živelná, nespoutaná pravidly školskými, a znamenitě platí o tomto průvodu, co praví Max Springer o dobrém průvodu vůbec, totiž: „pro méně zkušené pěvce jest oporou, pro silné a dobré chóry jemným harmonickým stínováním, hebkým průsvitným kobercem, na kterém se vonně a líbezně pohybuje melodie chorálu“.

HUDBA CÍRKEVNÍ 17. a 18. věku.

MUSIQUE D'EGLISE DES XVIIe & XVIIIe SIÈCLES. Motets à une ou plusieurs voix, transcrits d'après les éditions originales en notation usuelle avec nuances, indications de mouvements et réalisation da la basse continue, par **CHARLES PINEAU**, Maître de Chapelle de Saint Charles-de-Monceau, à Paris Professeur à la *Schola Cantorum*. — Édition Maurice Senart & Cie, 20 rue du Dragon, Paris.

Série A, 1re Année, 12 cahiers, conten. 194 pag., 25 cm × 33 cm.

V těchto 12 sešitech celkem 44 mottet k Nejsv. Svátosti, Panně Marii a j. na latinské texty církevní, od 18 skladatelů 17. století: Berniera, Campry, Carissimiho, Clérambaulta, Marc-Ant. Charpentera, Henry Duponta, Ales. Grandiho, Lalande, Lully, Monteverde a jiných, jednohlasé, i vícehlasé, vesměs s původním doprovodem pro varhany, přepsaným v nynější notaci z generál. bassu. — Krásné, pokorné tyto zpěvy dobře se hodí ke Mši za vložky, i když se zpívá chorál, ve smyslu Motupropria Pia PP. X.

LEV NIKOLAJEVIČ **TOLSTOJ**

LEON BLOY, Stařec s Hory, 4. prosince 1908.

„Četba Tolstého, *Vojny a míru*. Autor zneuctívá právě tak ruskou armádu, kterou ukazuje pitomě línou a sentimentální, jako armádu francouzskou *nikdy* nevítězí. Záleží mu zvláště na tom, by zmenšil Napoleona, jehož majestátu nezná ani v Tilži, kde Alexander mu prokazuje úcty až přflíš. Jílové nazývá *půtkou*. Jediná věc jest veliká a krásná v očích tohoto pitomce, totiž svobodné zednářstvo.“

10. ledna 1909: „Tolstoj. Bitva u Moskvy. Dovídám se, že Rusové byli vítězi a že Napoleon, stále ovládaný náhodou, nebo Prozřetelností, nikdy nevěděl, co činí.“

OTEC **DAMIÁN**

LEON BLOY, Obviňuju se . . .

II. POSLEDNÍ DĚTSTVÍ; dne 21. května:

„Čten vznešený ŽIVOT OTCE DAMIÁNA, missio-
náře Malomocných na Molokaji, ostrovu Sandwich-
ském, jenž zemřel posléze hroznou tou nemocí. *My ostatní malomocní*, říkával — dříve než byl nakažen — svým zastrašujícím posluchačům ve svém bídém kostele, kde dech věřících zhašel svíce . . .“

PIUS PP. X.

O OBNOVĚ POSVÁTNÉ HUDBY.

Papeže Pia X. Motu proprio ze dne 22. listopadu 1903 o obnově posv. hudby. Úvodem List kardinálu Respighimu, vikáři římskému, a závěrem Dekret posv. Kongregace Ritův „Urbis et orbis“ z 8. ledna 1904, jímž Instrukce o obnově posvátné hudby kodifikována jako bezvýminečný zákon.

Připojen ještě text Rozhodnutí téže posv. Kongr. z 25. června 1898, (zákaz zpěvu lidového při slavné Mši sv.). - Z latiny a italštiny přeložil a vydal ANT. LUDVÍK STŘÍŽ. V Staré Říši, 1911. 48 stran, dvojbarevným tiskem, form. 11 × 15, se dvěma obrázky z Antifonáře Svatohavelského. Za 90 h.

Svatý Otec Pius X. chtěje obnoviti vše v Kristu a věda, jak málo se zmůže řečmi, zvolil cestu úskočnou a nejúčinnější: uvést do chrámu velebnost a krásu, jaká byla v chrámech středověkých, a ducha katakomb, čímž neodolatelně i srdce příchozích by se proměňovala a omlazovala v tehdejší čistotu a zdraví. — Nedbalo-li se slov Papežových, ač prikazoval „nejúzkostlivější poslušnost“, a zvrhovaly-li se bohoslužby i duše víc a víc, aspoň těm nemnohým, kteří za obecných pohrom nouzí naučí se housti, ukázán řád, jakého si v chrámě žádá Bůh.

ROBERT HUGH BENSON

ROBERT HUGH BENSON: Neviditelné světlo.

Z anglického přeložil ANTONÍN LUDVÍK STŘÍŽ. *Dobré Dílo*, svaz. 15. v Staré Říši, v červenci 1914. — Úhledný svazek 204 stran, formátu 12 cm × 20 cm. Vydáno 650 ex. po 3 K, a 50 ex. na papíře ručním.

Kniha tato zaujímá i mezi ostatní bohatou tvorbou Bensonovou zvláštní místo, a také v Anglii ve třech letech byla devětkrát po sobě znovu vydána. Jest to řada poutavých, intimních příběhů, ale s novým, originelním elementem: Vypravovatel těží ze zvláštního daru duchovní percepce, vidění nadsmyslového, v jehož světle předvádí tyto podivné a tajemné příhody ze života. Komu nadpřirozená vidění a zjevení, tak častá v knihách zvláště středověkých visionářův a světcův, jsou něčím cizím a záhadným, pozná ze vzájemného prostupování světa viditelného a neviditelného, jaké jest zde, příbuzenství mezi viděním umělcův mocné fantazie, jako Poe, Stevenson, Villiers de l'Isle Adam, a vidoucích lidových i světců. Ale i s jiných stránek tato poetická kniha přitahuje, a kdyby všecek smysl národa nebyl hloupostí vymořen, rozlétla by se mezi všechny vrstvy.

SVATÝ JAN NEPOMUCKÝ.

ŽIVOT SVATÉHO JANA NEPOMUCKÉHO,
PRAŽSKÉHO METROPOLITNÍHO CHRÁMU U SV. VÍTA KANOVNÍKA,
KNĚZE A MUČEDNÍKA. Napsal BOHUSLAV BALBÍN, kněz Tova-
ryšstva Ježíšova. Z latiny přeložil P. Alfons Sauer. — *Dobré*
Dílo, svaz. 16. V Staré Říši, v srpnu 1914.

Svazeček úhledně tištěný, vyzdobený pěti iniciálními dvojbarevnými
obrázky Karla Schwetze, jenž knížku do tisku upravil. Stránek 88, form.
9½ × 16. Vydáno 650 ex. po 1 K 50 a 50 ex. na papíře ručním.

"... Nepochybuji, že velikého toho mučedníka život již v dobách dřívějších byl se-
psán, ale bludařství, jež nedlouho po smrti blaženého Jana zavládlo, jej asi zničilo.
Co tedy o něm uvedeme, to jednak z četných rukopisů z toho věku, jichž hojně mám
po ruce, jednak z tištěných knih shledav, s největší věrností a svědomitostí jsem se-
bral." — *Z úvodu Balbínova.*

Spisek Balbínův, napsaný v letech 1670, tedy dříve než sv. Jan byl blahořečen, do-
savad zůstává jediným Živodem tohoto světce. Úvod k tomuto českému vydání v *Nova*
et Vetera číslo 12.

PAUL FÉVAL

PAUL FÉVAL: DIVOVÉ HORY SV. MICHAELE.
PŘEDMLUVA, ÚVOD a KNIHA PRVNÍ. — Z francouzského
přeložil OTTO ALBERT TICHÝ. *Dobré dílo*, svaz. 17. V Staré Říši,
v září 1914. — Titulní kresby od Miloše Klicmana. — Svazek
104 stran, form. 11 cm. × 14·5 cm; vydáno 50 ex. na ručním
chamois a 300 na rýhovaném světlém po 1 K 50.

Hora Svatého Michaela se svými mohutnými divotvornými stavbami počítá se
za jeden z divů světa. Paul Féval napsal o tomto tajemném místě, jež si Arch-
anděl, veliký Ochránce Církve a Francie vyvolil za zvláštní sídlo, krásnou knihu,
v níž vyličuje dějiny této Hory. — Tento náš svazek jest zatím jen částí Févalova
díla, ale i sám o sobě celkem. V *Úvodě* sleduje autor činnost Archandělovu ve
věčnosti a potom v dějinách vyhnaného lidstva a později zejména v historii Fran-
cie, prvorozené dcery Církve. V *knize první* podán obraz Hory z nejzazšího šera
středověku, ponenáhle se oživující líbeznými postavami svatých poustevníků
a biskupů, dále zvěsti o zjevení a založení svatyně a prvních osudech jejích, vše
obetkáno svěží a bohatou poesii.

- Arcybašev M.: Smrt Landeho. Román. Přel. Ferd. Kraupner. V Praze, Hejda a Tuček.*
- Archa, vydává Karel Dostál Lutínov v Prostějově 1. dne každého měsíce. Ročník II.*
- Baar Jindřich Š.: Poslední z rodu Sedmerova. Román. V Praze 1908. V. Kotrba.*
- Bartoš Josef: Zdeněk Fibich. Vydal „Manes“ v Praze. „Zlatoroh“ č. XXII a XXIII.*
- Bitnar Vil., Bichl Mudr., Mazanec Gust.: Stanovy pro Sdružení katolické intelligence v Praze. Nákl. „Sdruž. katol. intel.“ v Praze. 1907.*
- Brieger Lothar, Altmeister deutscher Malerei. Berlin, Verlag für Kunstwissenschaft.*
- La Campana del Mattino. Rivista antispiritica. Napoli. Anno XV, 1909, Anno XVI, 1910.*
- Dalibor. Hudební listy. Rediguje Rudolf Zamrzla. Nakladatel Mojmir Urbánek v Praze.*
- Dornblüth, Dr. med. Otto, Hygiene der geistigen Arbeit. Deutscher Verlag für Volkswohlfart. Berlin 1907. Zveite, völlig umgearbeitete und erweiterte Auflage.*
- Durdik J. prof. dr., O methodičnosti ve studiu filosofie. Úvodní slovo pronesené při ustavení filosofické jednoty, 30. června 1881. Praha, Kober, 1882.*
- Fabbri Luigi: Stirnerovský individualism ve hnutí anarchistickém. Přelož. K. Protiva. Knihovna revolucionářů, sv. 1. Praha 1904.*
- Le Gaulois du Dimanche, troisième année. — N. 113, 30 avril — 1er Mai 1910, Roosevelt, Henri de Régnier, les Affiches, módy, Alexandre Dumas, Vilém II. atd.*
- Gawalewicz Maryan: Zuzana. Historie obrazu i malíře. Přeložil Fr. Vondráček. V Praze 1895. Fr. Šimáček.*
- Goffine L.: Postilla. Výklad na všechny nedělní a sváteční epištoty a evang. Z něm. přeložili bohoslovci olomouc. kněž. semináře. R. Promberger v Olomouci.*
- Kybal Vlastimil, Svatý František z Assisi. Otázky a Ná-zory XXXV. Vydává Jan Laichter 1913 Praha.*

- Liliencron* Detlev von: *Vojenské novelly*. Přelož. Prokop Maxa. V Praze, Al. Hynek. „Pestrá knihovna“ č. 6.
- Marcus Aurelius: Myšlenky*. Přeložil Em. Peroutka. Nákl. J. Laichtera, Král. Vinohrady.
- De Mousseaux* Gougenot: *Židé*. Jich filosofie, dějiny a politika. Přelož. V. Zabranský. 4. vydání! V Praze, Gust. Franci.
- Neumann* Stanislav K.: *Kniha lesů, vod a strání*. Básně. Praha 1914, „Manes“.
- Novák* Arne: *Mužové a osudy*. Kniha studií a podobizen. Nakladatel Jos. R. Vilímek v Praze. 1914. K 4'50.
- Obzor*. Pořádají Fr. Dohnal a Ladislav Tomášek. R. XXXI.
- Przybyszewski* Stanislav: *Androgyne*. Přeložil K. B. Jiráek. V Praze 1910. „Knihy dobrých autorů“, sv. LXVIII.
- Rádce duchovní*. Časopis kněžstva československého. Redaktor Fr. Vaněček. V Praze, Kotrba. Roč. XV., č. 1.
- Rádl*, Dr. Em., *Úvahy vědecké a filosofické*. V Praze 1914. Grosman a Svoboda, majetník Gustav Dubský.
- Régla*, Paul de, *Jésus de Nazareth*, au point de vue historique, scientifique et social, Paris, Carré edit., 1892.
- Rod* Eduard, *Mravní názory naši doby*. (Renan, Schopenhauer, Zola, Bourget, Lemaitre, Dumas, Brunetière, Tolstoj, atd.) Přeložili F. V. Krejčí a Jindřich Vodák. 1894. Kritické knihovny sv. II. Vyd. Josef Pelcl.
- Šalda*, F. X., *Umění a náboženství*. Nákladem redakce „Snahy“; v komisi Emila Šolce v Karlíně. 1914.
- Thákur* Rabindranáth. Ukázky poesie i prósy. Přelož. dr. Vincenc Lesný. Praha 1914. „Orient. bibliothéka“.
- Witz*, P. D. Corbinian, O. S. B., *Die heilige Eucharistie und ihre Verherrlichung in der Kunst*. Mit Titelbild in Lichtdruck und 93 Abbildungen im Text. B. Kühlen. Kunstanstalt u. Verlag. M. Gladbach.
- Wellhausen* J., *Israelitische und Jüdische Geschichte*. Siebente Ausgabe, Berlin, Reimer, 1914. 10 Mk.
- Wurm*, dr. A.: *Vom innerlichen Christentum*. München Kunstanst. Josef Müller. „Kunst u. Seele“, Band I.
- Život a Mythos*, umělecký měsíčník. Vydává „Výtvarný odbor Umělecké Besedy“ v Praze. Rediguje (s redakčním kruhem) část textovou B. Mathesius, část výtvarnou J. Jareš. Roč. I. 1914 č. 1—2.

NOVA ET VETERA

POŘÁDÁ A S POMOCÍ BOŽÍ A PŘÁTEL
STUDIA SEDMKRÁT DO ROKA VYDÁVÁ

ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ

V STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ

TISKEM K. KRYLA A F. SCOTTIHO

V NOVÉM JIČÍNĚ.